Наше Слово

РІК LXVII № 50 (3409) ВАРШАВА, 11 ГРУДНЯ 2022 РОКУ
ЦІНА – зл. 5 zł (VAT = 8%) – CENA
NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl
ISSN 0027-8254

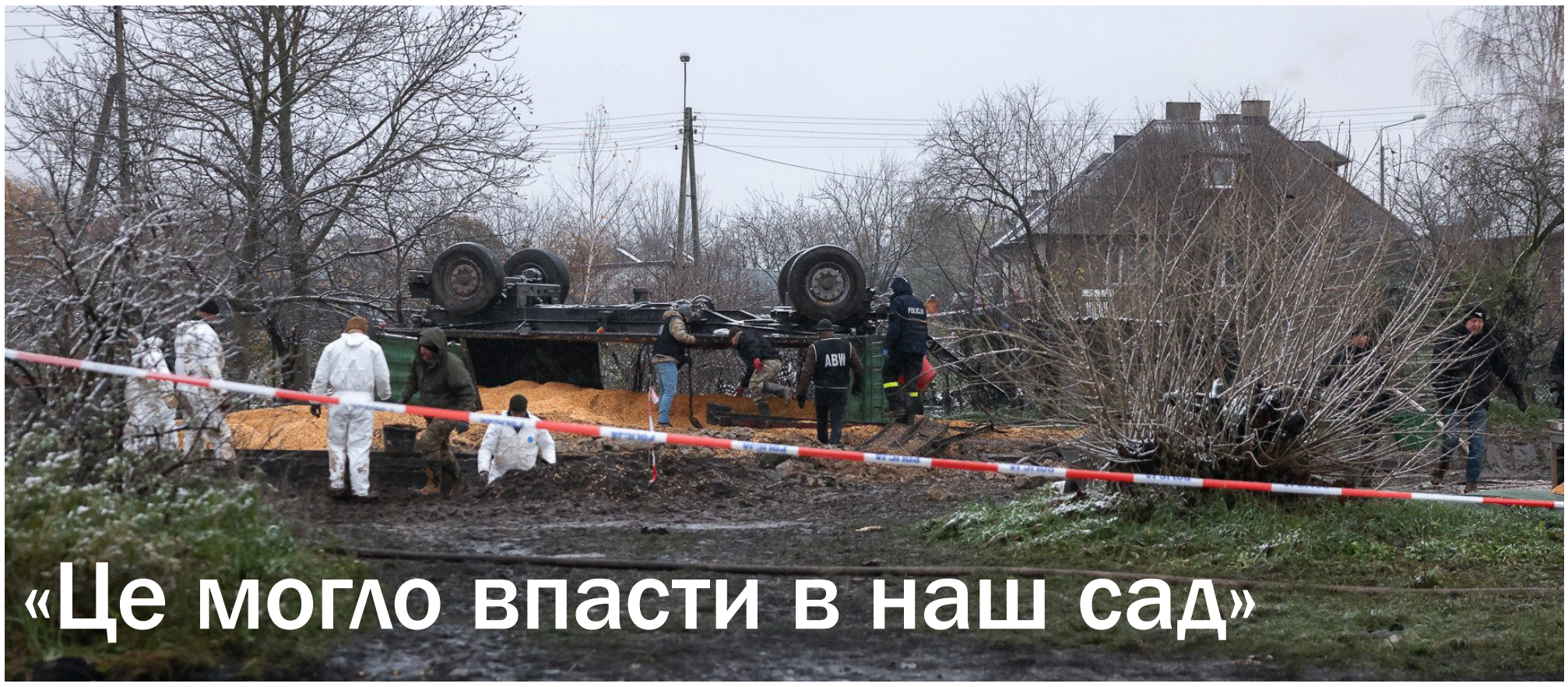

Фото з твітера Канцелярії президента РП. Автор Якуб Шимчук

«Це могло впасти в наш сад»

Минув майже місяць після вибуху в Переводові (Przewodów) на Грубешівщині, де загинуло двоє осіб. І вперше за дев'ять останніх місяців війни в Польщі повстало нагальне питання: а якщо війна прийде і сюди?

Як ми вже писали, 15 листопада у Переводові (Грубешівський повіт), менш ніж за 10 кілометрів від кордону з Україною, впали уламки ракети. Вони потрапили на склад зерна, де на вагах стояв трактор із причепом кукурудзи. Загинули двоє осіб – фермер і працівник складу.

«Він впав приблизно за півтора кілометра від будинку моїх батьків. Можливо, якийсь ризик завжди є, але страшніше було, коли в лютому росія повномасштабно напала на Україну, – каже Петро Козак, який родом з Переводова. Зараз українець живе у Варшаві. Виявилося, що його батьки, які мешкають у селі, в час вибуху були в місті. – Я здивований, чому снаряд впав тут, у нашому селі, а не десь у лісі. І відразу почався медіацирк, – додає українець.

Американські медіа та президент США невдовзі повідомили, що то була зенітна ракета С-300 російського виробництва, але запущена з території України.

І одразу після події прокремлівські акаунти та вебсайти в Польщі розпочали кампанію з дезінформації. Одним із найпопулярніших дезінформаційних наративів було представлення подій у Переводові як української провокації, за допомогою якої українці намагаються втягнути Польщу у війну. Згодом почалося просування російської пропаганди, що це був свідомий український напад на Польщу. У дискусіях навіть виникав наратив, що це був вступ до виселення поляків, аби вони зайняли місце українців чи євреїв. Збирав такі коментарі вебсайт Antyfoliarz.pl, який займається відстеженням теорій змови, поширених у польській мережі.

А якою ж була реакція українців у Польщі?

«Це могло впасти в наш сад», – написала на своїй фейсбук-сторінці в день інциденту наша редакційна колега Кася Комар-Мацинська.

Так, дехто може сказати, що це перебільшення. Але, якщо вірити погрозам кремлівських пропагандистів, які кажуть, що ціллю російських ракет може бути також залізнична чи газова інфраструктура, що сполучає Україну з Польщею, – чи настільки неможливі такі сценарії у майбутньому? Про це, зокрема, пише портал 300gospodarka.pl, що наводить деякі потенційні цілі росіян, які знаходяться поблизу польсько-українського кордону. Серед них – інтерконектор Германовиці-Дроздовичі, розташований поблизу Перемишля, який з'єднує польський та український газопроводи. Саме через нього Україна отримує зріджений природний газ (LNG) із газового терміналу у Свіноуйсьці.

Звісно, цією статтею ми прагнемо не налякати, а показати, що серед українців у Польщі також є певні побоювання. І не тільки серед тих осіб, які живуть біля кордону з Україною.

– Російське військо здавна мало військові бази на кордоні, і люди жили собі мирно. Але тепер ми знаємо, що цей сусід не такий безпечний, як здавалося, – каже Зенон Грибик із Пенцішева (Бранєвський повіт) на кордоні з Калінінградом. Нині в селі мешкає 40-50 представників української меншини та декілька поляків.

Від його будинку до кордону – трохи більше за кілометр. Проте поле пана Зенона розташовано біля прикордонної смуги.

– Кілька разів лунали вибухи. Це означає, що база чи полігон має бути біля кордону, – каже селянин. – У вересні, коли ми з дружиною сіяли поле, три дні поспіль чули постріли. З часом все стихло. Мабуть, поїхали вбивати наших до України.

Пан Зенон каже, що «рускіх» не боїться, хоча «зараз з ними невідомо». У травні стався випадок, який трохи налякав місцевих. Над селом дуже низько пролетів російський військовий вертоліт.

Фото з твітера Ярослава Вольського

– Не знаю, чи він заблукав, чи хотів нас налякати, чи перевірити нашу чутливість. Але це точно був російський. Моя дочка і сусід сказали, що на гелікоптері побачили російський прапор. Я був тоді вдома. Він розвернувся над нашим господарством. Я подумав, що будинок руйнується, – каже Зенон Грибик. На його думку, вертоліт летів так низько, щоб його не помітили військові радари.

Відколи росія повномасштабно напала на Україну, у Пенцішеві прикордонники здійснюють близько двадцяти патрулів на день.

– Роблять, що можуть. Тепер вони поставлять у нас паркан, – каже українець.

Нагадаємо, будівництво тимчасової огорожі на кордоні з Калінінградом почалося в листопаді. Згідно з планом, вона матиме висоту 2,5 метра і буде зведена по всій довжині кордону Польщі з Калінінградом.

– Біля нас, у Бранєві, є бронетанкова частина. Але військ має бути ще більше. Американці в нашому регіоні були на навчаннях, – каже пан Зенон, син якого служить у Війську Польському. – До лютого в наше село приїжджали росіяни, купували їжу. А наші їздили в росію по пальне. У мене навіть були друзі з Калінінграда, з якими ми зідзвонювалися і зустрічалися. Але я більше не хочу бачити їх у своїй хаті. Вони більше не мої друзі. Бо як товаришувати з людьми, які вбивають моїх земляків! Хтозна, може, їхній син теж зараз мобілізований і перебуває в Україні. Тому в моїй оселі для них уже зачинено двері, – каже Зенон Грибик.

Він має чітку позицію щодо подій у Переводові.

– Я вважаю, що це були росіяни. Але що робити в таких випадках? Невже НАТО буде вступати у війну? – питає пан Зенон.

І це не поодинокі випадки занепокоєння українців і поляків. Тому що всі бажають путіну лише одного – смерті. Але не хочуть війни в місці, де живуть.

– Люди наші стежать за ситуацією в медіа. І через стільки місяців війни постійно замислюються, що буде далі, – каже Ірина Нога, яка живе зі своїм чоловіком Богданом у Забрості-Великому (Венґожевський повіт), поблизу кордону з Калінінградом. Після 1947 року село було заселене переважно українцями. – Ми всі сподіваємося, що росія ніколи не почне війну з НАТО. Сподіваємося, що буде мирно. Та час покаже, – додає вона. ■

Павло ЛОЗА

eprasa.pl 37517da6bc

ІНТЕРВ'Ю

Фото автора статті

Треба вивчати досвід східного кордону

Про можливість кризи, пов'язаної з нелегальними біженцями на півночі Польщі, каже експерт Об'єднання польських міст Радомир Матчак. Він є також дорадником Товариства вармінсько-мазурських самоврядувань Прикордоння, яке зараз вивчає це питання.

– Які настрої серед самоврядників на півночі Польщі через можливу появу нелегальних біженців?

– Моє головне спостереження – тут дефіцит інформації про це явище. Підозрюю, що на вищих рівнях влади у Польщі хтось її має, але чомусь не ділиться. А так поки повторюємо помилку з польсько-білоруського кордону.

– Які проблеми це створює для самоврядних органів?

– Ми не розуміємо ризики, з одного боку, а з іншого – їх складно осмислити, маючи так мало знань. Не розумію, чому спеціалізовані установи не дають цьому ради. Невже вони не дотримуються процедур кризового управління? Мені здавалося, що, маючи досвід польсько-білоруського кордону, ми виробимо принаймні ефективну систему обміну інформацією, яка дозволить заздалегідь планувати певні дії. Не для того, щоб залякувати людей, а усвідомлювати. Щоб в момент кризи не дивуватися. Не маючи інформації, ми підсвідомо витісняємо цю тему. Віримо, що проблема не виникне, або що якось вдасться її вирішити.

– Отже, що в такій ситуації можуть/повинні робити органи самоврядування?

– Це залежить від їхнього рівня. Мені здається, що ґмінний тут буде ключовим. Я б спробував підготуватися, поговоривши з самоврядниками на сході Польщі, які вже з цим стикалися. Мусимо дізнатися про успішні рішення і те, що можна зробити краще. Підозрюю, що офіційна реакція Польщі буде подібною, як у разі з білоруссю. І ми радше матимемо покарання за допомогу біженцям, а з боку населення, природньо, не виникне жодного бажання брати у цьому участь. Тому досвід сходу дуже корисний. Я би також попередив тих, хто мусить знати про небезпеку. Це, зокрема, представники добровольчої пожежної служби, ґмінні депутати, сільські голови, вчителі. Вони повинні мати свідомість, що така криза може виникнути. Крім того, я б не організовував великих зустрічей, бо це може викликати паніку.

– Наскільки реальним є виникнення цієї кризи?

– Ризик визначається рівнем ймовірності. Він існує, але ніхто не знає, це 5% чи 50%. Напевно, існують обставини, що можуть пришвидшити її виникнення – це ймовірні авіаперевезення у Калінінградську область. Тут знов варто скористатися досвідом зі сходу. Там діють неурядові організації, які займаються наданням допомоги. Вони також відстежують інтернет і знають про яке місце зараз сирійські, іракські чи африканські біженці говорять як про місце для нелегального перетину кордону. Поки що на цих форумах не йдеться про «північний шлях», а подаються відомості щодо пунктів на польсько-білоруському кордоні. Делікатно кажучи, він наразі не надто щільний.

– Отже, наскільки доречно будувати чергову стіну?

– Не існує у світі такої стіни на кордоні, яка б спрацювала згідно з планом її ініціаторів. Вона може обмежити, налякати чи сповільнити. Та люди вчаться, а у відчаї і безвиході вони супервинахідливі. Вони зроблять все для досягнення мети, і тому обійдуть будь-яку стіну. Статистика і реєстрації у Німеччині свідчать, що біженці туди потрапляють. А якось вони мусять туди дійти. Навіть статистика польських прикордонників показує, що близько 70 осіб щоденно проходять кордон на сході. Отже, біженці знають про стіну, і знають, що це якась перешкода. Але знають також, що її можна подолати, тому постійно йдуть. З іншого боку, ми маємо класних експертів і один з кращих осередків дослідження міграцій, який знаходиться у Варшаві. Тих людей ніхто не слухає на рівні уряду, але це не значить, що не можна робити цього на рівні самоврядування. Їхні знання точно допоможуть підготуватися на місцях до кризи, якщо вона виникне. З практики на сході знаємо, що серед наших громадян не виробиться якогось єдиного підходу до нелегальних біженців. Варто, однак, розуміти, що ці люди попри все потребують допомоги.

– З огляду на твою широку співпрацю з різними самоврядниками скажи, будь ласка, як наразі виглядає питання присутності громадян України у Польщі?

– Мені здається, що вони загалом віднайшли себе тут і влилися у суспільство. Мірилом цього процесу може бути те, що вони не сплять на вулицях як безхатьки. Нещодавно я розмовляв з двома американцями, які перебувають на стипендії Фулбрайта у Польщі. Вони переконані, що за один місяць навіть така потужна держава, як США, не була б у змозі прийняти стільки сусідів-канадців, які мусили б втікати від війни. А Польща, менша за американський штат Техас, впоралася з цим завданням. Звичайно, було багато помилок чи безглуздя, але врешті ніхто не ночує на вулиці. Це, звісно, не якийсь 100%-й визначник, але показує, що нам вдалося уникнути гуманітарної кризи. Треба усім пам'ятати, що багато українців працюють, сплачують податки і стали повноправними представниками суспільства. Варто також зауважити, що вперше у ЄС біженцям були надані такі широкі права, майже як у громадян Європейського Союзу. Отже, можемо сказати, що тут мала місце доведена до ідеалу партизанщина. Побоююсь лише того, що ми не розміновуємо потенційні бомби.

– Що саме маєш на увазі?

– З огляду на загальну економічну ситуацію можуть виникнути закиди, що українці відбирають роботу, соціальні субсидії, місце до лікаря тощо. Ми не готуємося до тих проблем, і це мене турбує. Це також свідчить, що маємо ідеальну партизанщину, але не систему добре продуманих рішень і реакцій. Ці проблеми треба ідентифікувати, і разом з тим мінімізувати наслідки. Напевно, зросте також кількість фейкньюсів, вироблених як тут, на місці, так і в росії. До боротьби з ними також варто бути готовими. Отже, наше завдання зараз – зосередитися на уникненні дурних і зайвих помилок і провокацій. Ще одна проблема – ми надто сильно намагаємося запхати молодих українців у польську систему освіти, не створюючи умов для продовження їхньої державної. ■

Григорій СПОДАРИК

ПОДІЇ

Українці Кентшинщини допомагають Україні

За наказом злочинця путіна 24 лютого росія напала на Україну. Від початку війни українці Кентшинщини активно включилися у допомогу своїм землякам. Останній транспорт до Володимира, міста-побратима Кентшина, потрапив 5 листопада.

Гроші, які кентшиняни пожертвували в перші дні конфлікту, були скеровані на обладнання українських солдатів, що воювали на передовій. Вже під кінець лютого на територію Кентшинського повіту стали прибувати перші біженці – жінки з дітьми з України. Місцевий гурток Об'єднання українців у Польщі почав співпрацювати зі структурами органів місцевого самоврядування: з Кентшинським повітом, ґмінами, урядом міста та протестантською церквою у Кентшині. Місцеві українці разом з польськими друзями надавали матеріальну допомогу, організовували приміщення для біженців, пункти навчання польської мови, брали участь у благодійних заходах та допомагали громадянам України в оформленні документів.

Фото автора статті

Через те, що містом-партнером Кентшина є Володимир, місцеві українці разом із повітовою владою почали організовувати транспорти з гуманітарною допомогою саме туди. Перший такий транспорт вирушив вже 9 березня. Цього самого дня повіт передав Україні дві машини швидкої допомоги. Перший вантаж від нашої громади прибув до Володимира вже 12 березня.

Досі було здійснено шість таких рейсів. Допомога йде в трьох напрямках: для українських солдатів, місцевої лікарні та внутрішньо переміщених осіб (біженців) зі Сходу України, які наразі проживають у Володимирі. Координатором акції є секретар міста Іван Юхимюк.

Під час згаданих поїздок було передано: дезінфекційні засоби, медикаменти, хірургічні рукавички, засоби особистої гігієни, пледи, постіль, термобілизну, взуття, одяг, спальні мішки, каремати, тактичні рукавички, електричні генератори, акумулятори, моторну оливу, каністри для зберігання питної води, харчі тощо. На початку липня наша громада подарувала місцевій лікарні автівку.

Кентшинський гурток Об'єднання українців у Польщі дуже вдячний за допомогу представникам повітової влади, спонсорам, волонтерам, учням початкових шкіл, пароху кентшинської греко-католицької парафії о. Ігореві Гарасиму, пароху євангельсько-аугсбурзької парафії у Кентшині о. єпископові Павлові Хаузе, пані Єві Зих, пані Ользі Ванаго та голові компанії MST Ярославові Сахриню. Слова подяки висловлюємо також парафіянам з Кентшина та Асунів, членам гуртка, друзям з Польщі та Канади. І ще щиро дякуємо Дарію Кудраю та Мирославові Марку, які невтомно їздять на довгі дистанції, часто вночі, і постійно стоять у довгих чергах на кордоні.

Разом вистоїмо! ■

Андрій СИДОР

eprasa.pl 37517da6bc

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Вшанували пам'ять жертв Голодомору

Фото Андрія Сидора

Четвертої суботи листопада в Україні відзначають День пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. Українська громада Кентшинського повіту не забула про цю трагічну подію. Суботнього вечора традиційно в багатьох українських оселях запалили символічні «свічки пам'яті».

У неділю, 27 листопада, у греко-католицькому храмі в Кентшині молилися за жертв Голодомору. Парох отець Ігор Гарасим зачитав листа папи Франциска до українського народу, в якому голова Католицької церкви згадав трагічні події дев'яностолітньої давнини.

Після літургії в парафіяльному залі відбулося відзначення, яке відкрив голова кентшинського гуртка Об'єднання українців у Польщі Андрій Сидор. Він привітав усіх гостей та прочитав доповідь про причини, перебіг та наслідки штучного голоду, який забрав мільйони людських життів.

«Голодомор 1932–1933 рр., скоєний кремлівськими посіпаками, мав на меті припинити спроби побудови самостійної, незалежної від москви української держави. Був геноцидом українського народу. На жаль, і сьогодні російські бандити та терористи на чолі із злочинцем путіним продовжують геноцид нашої нації», – сказав голова гуртка.

Потім учні з пункту вивчання української мови, яким керує Єва Клек, виступили зі зворушливою артистичною програмою. У ній також взяли участь діти біженців зі Сходу України. Наприкінці церемонії відбувся показ тематичного фільму.

Нагадаємо, від голоду постраждали мешканці України різних національностей: греки, євреї, болгари, росіяни, а також польська меншина з Житомирщини та Кам'янця-Подільського. За словами польського історика Роберта Кушнєжа: «Немає точних даних про кількість польських жертв, але вона приблизно оцінюється в 20–60 тисяч».

Андрій СИДОР

Фестиваль шкільної пісні ім. Ярослави Поповської

Стипендіальний фонд ім. Я. Поповської, Батьківська рада Комплексу загальноосвітніх шкіл № 2 ім. М. Шашкевича, Перемиський відділ ОУП запрошують учнів взяти участь у Фестивалі шкільної пісні ім. Ярослави Поповської. Це можуть зробити учні «шашкевичівки» усіх класів та учні з пунктів вивчення української мови у Підкарпатському та Малопольському воєводствах. Кожен учасник зобов'язаний підготувати одну пісню, яка має бути виконана виключно українською мовою. Більше про подію, заяву та регламент можна знайти на сайті української школи у Перемишлі (szaszk.edu.pl). Заявку можна подати найпізніше до 12 грудня. Фінал Фестивалю відбудеться 17 грудня у Народному домі.

Перемога юного українця в драматургічному конкурсі

Цього року на драматургічний конкурс «Спільний простір», який організовує варшавський Фонд «Театр 21», надійшло 9 заявок, 8 з яких відповідали умовам, викладеним у правилах конкурсу, і були оцінені членами Призового комітету. Члени комітету, прочитавши тексти, одностайно вирішили присудити премію Остапові Юнку за текст «Стіни». Про це повідомляється на сайті Фонду.

П'єса Остапа Юнка, відзначена нагородою, описує ситуацію біженки-підлітка у чужій країні, її розгубленість у новій реальності та мові, самотність та намагання інтегруватись у нове середовище. «Рекомендуємо п'єсу до постановки з огляду на її високу виховну цінність, театральний потенціал та літературну якість», – написали члени Призового комітету.

Своєю чергою, переможець на своїй фейсбук-сторінці після оголошення результату подякував усім, хто йому допомагав, надихав на написання сценарію, кого він зустрів під час своїх останніх поїздок в Україну. «Саме їхні розповіді надихнули мене написати цей текст. Найгірше в цьому всьому те, що переживання головного героя мого твору є демоверсією реальних переживань цих людей. Це і цивільні, і військові. Мої колеги, друзі, мої колишні вчителі. Я розділяю з ними біль і сподіваюся, що наразі вони пишаються мною, а сама робота, в якій я викладаю проблеми, пов'язані з їхньою реальністю, додасть їм ще більше сил і тепла, щоб пережити цю зиму. Ці люди для мене чудові, і я завдячую цією перемогою головним чином їм», – написав представник української громади.

Остап Юнко, який цього року склав іспит зрілості, виступає в ролі актора і в інших виставах та театральних проєктах. І коли почалася повномасштабна війна в Україні, разом із сестрою Маланкою та двома друзями створили у Варшаві медіа «Український телеграф». Вони збирали та публікували в ньому найсвіжішу інформацію з перевірених джерел і каналів про поточні події в Україні.

Незвичайна акція «Свята без тата»

Фото з сайту Zrzutka.pl

Фонд UNITERS з Варшави уже дев'ятий рік поспіль проводить акцію «Свята без тата», до якої доєднуються сотні українських волонтерів зі всього світу, щоб на Різдво подарувати всім дітям символічний подарунок. Організатори планують, що цього року його отримають всі 4,5 мільйона дітей з України віком до 17 років.

За 8 років у межах акції дітям було роздано понад 24 тисячі подарунків, а над самою акцією працювало понад 3 тисячі волонтерів з усього світу. Але зараз, як пишуть організатори, «діти війни – це всі діти України».

«Ці діти засинають і прокидаються під сигнал тривоги, він зриває уроки, частіше наказуючи йти в укриття, ніж на перерву. Вони вже забули, що означає гуляти з друзями, а вечорами замість казки по телевізору читають книжку при свічках, бо все частіше в них немає світла. Ці діти бачать те, що не має бачити жодна дитина... смерть, насильство, зґвалтування, інвалідність, біль, страх і відчай. Їхні очі волають про допомогу до всього дорослого світу!» – пишуть організатори акції, які цього року хочуть подарувати кожній дитині в Україні маленький ліхтарик як символ світла від світу.

«Якщо дозволять кошти, то в подарунку окрім ліхтарика будуть цукерки. 4,5 мільйона подарунків – це наша мета цього року», – закликають приєднуватися до акції «Свята без тата» організатори та волонтери.

Вартість одного подарунка становить приблизно 50 злотих, що складає 225 тисяч злотих, які треба зібрати.

Акцію патронують Посольство України в Польщі, особисто посол України в Польщі Василь Зварич, колишній посол України в Республіці Польща Андрій Дещиця з дружиною Іриною. Серед партнерів, зокрема, Генштаб ЗСУ, Управління цивільно-військового співробітництва ГШ ЗСУ (CIMIC), Європейський конгрес українців та волонтерські організації з Данії, Люксембургу, Німеччини, Латвії, Нідерландів, Чехії, Австралії та Канади.

Організатори акції просять усіх небайдужих допомогти, переводячи кошти на рахунки:

UAH 4441 1144 4612 9023 Monobank
PLN PL55109018410000000148875552
USD PL83109010560000000149909723
EUR PL26109010560000000149909682

Крім того, збір коштів ведеться на польській краудфандинговій платформі Zrzutka.pl (Święta bez taty – edycja specjalna) та через міжнародну платіжну систему PayPal.

Дитячий футбольний турнір в Ельблонзі

Ще до початку пандемії та нинішньої страшної війни гурток ОУП в Ельблонзі пишався Фестивалями дитячої творчості, концертами, танцювальними забавами, кабаре та футбольними змаганнями. Чи колись це все повернеться? Так чи інакше, треба пробувати, інакше залишаться тільки спогади. Тож наразі відновлено дитячий фестиваль та після дворічної

Фото Катерини Грицко

перерви скромно, але відбувся вже 24-й турнір українських дитячих команд з футболу. 26 листопада до Ельблонґа приїхали дві сильні команди – з Бартошиць та Ґурова-Ілавецького. Господарі, завдяки тому що дітей-українців, що втекли від війни, в нашому місті регулярно тренує пан Антін Колосов (колишній футболіст «Олімпії Ельблонг»), виставили до змагань аж дві команди. Турнір почався зі співання гімну України, потім пройшли матчі. Своєрідною несподіванкою стало, що переможцем турніру виявились юні футболісти зі школи в Бартошицях. Хлопці (а також дівчина) змагалися дуже добре, виглядали зіграною командою. І коли трохи вщухли емоції, всі зібралися за столом, щоб поїсти піци, спеченої матусями.

А вже за рік – ювілейний, 25-й турнір. Треба буде лише гарно прорекламувати подію, щоб збільшити кількість команд, бо колись їх приїжджало до Ельблонґа аж 12.

Андрій ШМИГЕЛЬСЬКИЙ

Забезпечуємо Україну теплом за квитки на виставку «Це не екскурсія»

30 листопада в Кракові, у просторі PRAWDA (Koletek 1), відкрилася виставка-перформанс «Це не екскурсія» (To nie jest wycieczka). Усі зібрані кошти будуть витрачені на закупівлю спальників, карематів, павербанків і генераторів у прифронтові області.

«Це не екскурсія» – концептуальна виставка, у якій зібрані 203 світлини українських фотографів – професіоналів та аматорів. Найменшій фотографці, Вірі Шамигіній, 9 років, і перші місяці війни вона провела в Чернігові з мамою, татом та молодшим братом. Віра ховалась у бомбосховищах, бачила, як руйнують її місто, а в цей час ліки в аптеках зникають і підходи до міста вибухають. На фото, яке Віра надіслала для виставки, зображена її тітка на тлі зруйнованої будівлі в уже відвойованому Чернігові.

Найстаршому фотографу, Олександру Бочкалі, 59 років, і майже все життя він прожив у Криму, звідки був змушений виїхати. На його світлинах – спальні райони мирного довоєнного Києва, куди Олександр переїхав незадовго до війни, та переселенці на кордоні в перші тижні вторгнення.

Окрім потужного наповнення виставки роботами відомих українських фотографів (наприклад, Олександра Попенка і його фото з бучанської окупації чи Andrey Rafael і його світлин улюбленої колоритної довоєнної Одеси) вас здивує і формат. Виставка відбуватиметься в повній темряві, а самі знімки будуть розміщені наче у віконних рамах.

«Таким чином ми хотіли створити людям ефект підглядання у вікна до сусідів, яким дали світло під час відключень. У тих вікнах ви побачите все, що бачать українці щодня: звичне життя з побаченнями, народженнями дітей та фотографіями їжі, квітів та інтер'єрів, і поруч – зруйновані міста, прощання з коханими та окупація. Це відчуття, що щось настільки трагічне, як війна, стає частиною нашого побуту та стрічок соціальних мереж. Це відчуття тривоги від того, що психіка не встигає перемикатися між добром і злом, між днем народження найкращого друга і атакою ста ракет», – коментує подію ініціаторка виставки громадська діячка Нія Нікель.

Спеціально для цієї виставки київський саундпродюсер Андрій Бочкала створив аудіоряд зі звуків українських вулиць, кав'ярень та парків. У барі можна буде скуштувати в тому числі українське вино від виноробні Biologist.

Виставка проходить у межах акції, ініційованої коаліцією «Відкритий Краків», метою якої є зібрати 4000 спальників, карематів та павербанків для відправлення до України.

Подія триватиме до 13 грудня. Вхід із 17:00 до 20:00 за благодійний внесок від 30 злотих.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**

Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

eprasa.pl 37517da6bc

ПОДІЇ

Фото автора статті

«Розум каже одне, а душа співає»

Розмова з Павлом Любовичем, найстаршим стажем «журавлем»

– Ти рахував, у скількох концертах за 50 років існування хору взяв участь?

– Чесно – ні. Але я знаю, що жодного разу не було ситуації, щоб я не поїхав на концерт, тому що «мені не хотілося». І донині так не буває. Приходить час концертів, і я за тиждень до того комплектую ноти, нагадую собі твори.

– Якою була твоя перша репетиція?

– Я, чесно кажучи, не пам'ятаю. Але пам'ятаю, як Ярослав Полянський прослуховував мене у Перемишлі. Він хотів, щоб я був у чоловічому хорі, який саме створювався. Мене чомусь не було на першій репетиції «журавлів» у лютому 1972 року – у Сьрудборові біля Варшави. Згідно з документами хору, я був зарахований до списку на початку 1973 року. Але я відчуваю, що я з хором від самого початку. Щодо самих репетицій, то найчастіше на них ми їздили потягом. Треба було брати харчі, термоси з чаєм і кавою, бо вагонів-барів тоді не було. Спочатку з Перемишля нас завжди виїжджало десятеро. Попри виснажливу подорож, було весело. Ми займали в Перемишлі все купе і за якийсь час починали співати. Мали змогу це робити, бо кожен голос – два тенори, баритон та бас – був присутній. Я завжди мав із собою камертон, давав звук, і ми репетирували. Але траплялося й так, що треба було їхати вночі з пересадками, і частину шляху доводилося стояти в коридорі. Часто приїжджали на місце втомленими. Також бувало, що ми поверталися додому лише в понеділок по обіді.

– Тому, якщо ти хотів співати, доводилося брати відпустку на роботі?

– Саме так. Були випадки, коли роботодавець не хотів нам давати відпустку, тому доводилося отримувати лікарняний на день-два. Коли організували хоровий табір, який тривав тиждень, було ще складніше. На початку існування хору я був одним із наймолодших його учасників, одним із хористів уже з повоєнного покоління.

– Серед старших співаків, мабуть, точилися розмови про довоєнний час?

– Іноді згадували. Але вони ніколи не говорили про діяльність українського підпілля. Бо ти ніколи не знав, хто з ким спить у кімнаті. В хорі були й партійні, тому не про все можна було говорити. Вечорами ми грали в шахи, бридж і, звичайно, співали. Я був випускником музичної школи, тому деякі співаки інколи просили мене потренувати їх. Час від часу диригент Ярослав Полянський, який мав проблеми з хребтом, просив, щоб я переспівав якусь пісню з хористами. Більшість людей не знали нот – співали на слух. Один хорист якось сказав, що для нього «ноти – це колючий дріт». Відомо, що декому було важко зловити мелодію. Не всі вуха чутливі.

– Увесь день їдеш на північ Польщі, повертаєшся вночі після концертів, і треба брати відпустку. Чому вам цього хотілося?

– Це внутрішня потреба. Перші члени хору – це люди, які поколіннями співали вдома і в церквах. Музика завжди була і в моєму житті. Батьки співали в церковному хорі, згодом я приєднався до них. Крім того, я співав на заходах в Народному домі у Перемишлі, грав на мандоліні у пана Володимира Пайташа. І ми всі прагли цієї музики. Друга причина – це зустрічі з людьми, особливо переселенцями на західних землях. У нас було відчуття, що ми несемо людям надію, тому що вони на «чужині», а не вдома, як я. Бо мої батьки не пережили виселення у 1947 році, а сам я народився в Перемишлі. Публіка на західних землях дуже емоційно сприймала наш спів. Звісно, треба було й пісню про Леніна заспівати чи про Жовтневу революцію – це був обов'язок у той час. Але мали і наш, український репертуар. Це старше покоління часто плакало на концертах. Мабуть, через пісні подумки поверталися на рідну землю, до своєї хати. Ми пишалися співати людям для цих людей. Сам хор був наче сім'я, тому що ми всі були рівні. І донині, попри вік, ми всі називаємо один одного на ім'я.

Павло Любович на фото в центрі, 70-ті роки

Архівне фото

– Історія назви хору теж цікава…

– Ми в розмовах з глядачами розповідали, що приїхали з різних місць: Перемишля, Кракова, Варшави, Ольштина, Вроцлава та інших міст і сіл. Під час одного з концертів, коли хор ще не мав назви, виникла ідея, щоб її придумали глядачі. Хтось, враховуючи, що ми з усіх кутків Польщі, вкинув назву «Журавлі». Нам сподобалося. Я вже не пам'ятаю, де був той концерт, бо ми співали в різних залах.

– А де вони відбувалися найчастіше?

– У будинках культури, кінозалах. Інколи було мало місця для п'ятдесяти хлопців, не кажучи вже про роздягальні, які часто складалися з двох малих кімнаток. Одного разу під час концерту в Пєнєнжні ми переодягалися просто на вулиці перед кінотеатром. Та попри різні труднощі та інколи брак комфорту, ніхто не скаржився. Було весело! І хоч репертуар на концертах був однаковим, кожен виступ ставав іншим, і від кожного були різні враження.

– Пам'ятаєш першу поїздку в Україну 1989 року?

– Ми довго готувалися до цієї поїздки. Відчували нетерплячість, нервувалися. Адже тоді комуністична пропаганда в Україні наголошувала, що українці з Польщі – націоналісти. Сім'ї та знайомі в Україні знали, що ми приїдемо, але загалом наші концерти відбувалися без особливого розголосу. Перед туром Україною всі хористи з'їхалися на репетиції до Перемишля. До нас мали приєднатися бас зі Львова Олександр Теліга та ведуча концерту Наталя Самотос. Вони ночували у мене. Так склалося, що ми дружимо й донині. Після репетицій і виступу в Перемишлі ми поїхали в Україну. На кордоні нас зустріли хлібом і сіллю. Ми, здається, заспівали тоді «Реве та стогне Дніпр широкий». Звісно, у кожен із двох автобусів, якими подорожували, сів особливий пасажир – представник партійного апарату. Ці «хвости» стежили за нами протягом усієї подорожі та були присутні на кожному концерті. Наш перший виступ був у Львівській філармонії. Ми не знали, якою стане реакція глядачів. Перша пісня – і овації…! Пригадую одну стареньку бабусю, яка ледве піднялася сходами на сцену, щоб вручити квіти. Це було зворушливо! Другий концерт на тому ж місці, і зал знову заповнений вщент. Згодом були концерти в інших містах, і теж були сльози. У Києві на нашому концерті, хоч і без реклами, філармонія теж була повною. Тоді серед глядачів була Ніна Матвієнко. Теж зворушилася. Нам було незвично співати у філармонії, і ще й в Україні. Можливо, сьогодні це не подія для співаків. Проте, з іншого боку, сьогодні немає такої палкої публіки, як була тоді.

– Чому, як гадаєш? Через кількість хорових заходів і силу-силенну хорових колективів, які зараз існують?

– В тому числі. Ще одна причина – молодь не має потреби співати і не знає української класики, бо є інтернет і телефон. В результаті молодь не співає так, як колись. Я кажу загалом про молоде покоління, а не тільки про хористів. Бо хто сьогодні співає? Батьки співають, діти співають?

– Імовірно, на свята, весілля – так…

– А решту року – не обов'язково. Мої батьки співали не тільки в неділю в церкві, а весь тиждень. Мати варила, пекла – і співала. Тато вечорами сідав біля вікна зі скрипкою. Він грав та наспівував. Всі співали. Звичайно, я сам найбільше знаю народних пісень, тим паче, що на межі 50-60-х років у Народному домі вирувало українське культурне життя. Навіть у вільний час між репетиціями театру і танцювального ансамблю ми сідали і співали. Чи так відбувається й сьогодні? Думаю, ні. Не так багато охочих співати й в церковному хорі. Я навіть не кажу про молодь. У Перемишлі є кілька церков. У них – молоді батьки з дітьми. А скільки людей приходить на хор? У церкві отців василіян у Перемишлі я і, може, ще двоє жінок в хорі. А я чую, що мало не половина церкви співає літургію. Але, попри прохання приєднатися, нас все одно лишається на хорі троє. Я не кажу, що всі мають бути хористами. Але можеш прийти, послухати, спробувати. У 90-х це не було проблемою. Співала старшокласна молодь зі школи і та, яка вже працює.

– І «Журавлі»?

– Так. Загалом, нас тоді було близько дванадцяти. Ми збиралися, щоб повправлятися у співі. З усіх перемиських «журавлів» зробили перемиський «ключ». Звичайно, здебільшого виконували репертуар «Журавлів». Ми часто виступали з «ключем» на шевченківських ювілеях та інших святах. Було також, що в цьому перемиському «крилі», як ми його називали, співали четверо отців василіян.

– Повернусь до поїздок Україною. Під час якогось з концертів ви мали прапор України на сцені?

– Це було під час поїздки у 90-му. В Україні тоді прапори ще не вивішували. Під час одного з концертів тенор Олько Стець витягнув синьо-жовтий прапор. Не всі хористи знали, що таке станеться. Було здивування і загальне піднесення. Роком раніше, у 1989, на Фестивалі української культури в Сопоті на сцені «Журавлі» витягли український прапор і заспівали гімн України. Окрім того, варто згадати ще поїздку до Америки. У 1986 році ми полетіли на майже місячні гастролі до Канади та США. Там було більше свободи. За нами вже ніхто не стежив, могли говорити вільно. Ми жили в місцевих українських родинах, і всі запитували, як там у Польщі. Там же зняли мірки з кожного хориста на нові «шаровари». Учасники колективу повернулися до Польщі з новими козацькими штанами. Виступаємо в них і донині.

– Ти вже 50 років у хорі. А що далі?

– Я гадав, що ювілейний концерт стане для мене останнім. Так каже розум, а серце говорить інше. Важко залишити хор, адже це моє життя. Попри свій вік, якісь недуги, іноді виснажливі подорожі, я відчуваю, що можу ще трохи співати. Крім того, намагаюся приділяти час тому, щоб знімати якомога більше відео з концертів – творити наш архів. Шкода, що в мене немає відео з перших репетицій та концертів. Натомість я записав концерт хору в Перемишлі з Ярославом Полянським. Тоді ще не знав, але виявилося, що то був останній раз, коли він нами диригував. Я також записував звук – возив з собою магнітофон кілограмів з 20 та іншу звукозаписувальну апаратуру. Таким чином, створено великий аудіо- та відеоархів, який ще потрібно розібрати. Наприклад, у мене залишилося 25 невідредагованих відеозаписів з наших поїздок в регіони і містами України, які зараз окуповані росією, а деякі вже деокуповані. Цей матеріал потрібно обробити. Ще є що робити – і, найважливіше, є бажання співати. ■

Павло ЛОЗА

eprasa.pl 37517da6bc

УКРАЇНА

Чужих дітей не буває:

історії українців, які всиновили дітей від початку повномасштабної війни

Всиновлення завжди було делікатною та чутливою темою в суспільстві. Так вже склалося, що про це не заведено говорити відкрито. В українському інформпросторі найбільш відомим одкровенням на цю тему стала книга письменниці Каріни Саварини «Мам», де описані труднощі, з якими зіштовхується пара при усиновленні. Ми розповімо історії українських сімей, які наважилися всиновити дитину під час війни. З міркувань безпеки імена героїв змінені за їхнім проханням. Про труднощі та позитивні моменти прийомного батьківства – читайте в матеріалі.

Юридичні нюанси

Отже, перше та основне, що потрібно знати – під час повномасштабної війни процедура з усиновлення діє. Уряд відновив її й адаптував до реалій воєнного часу, про це повідомляла Дар'я Герасимчук, радниця уповноваженої президента України з прав дитини та дитячої реабілітації. Усиновити дитину можуть громадяни України, які перебувають на обліку кандидатів в усиновлювачі. Важливо, щоб особа проживала на підконтрольній українському уряду території.

Водночас, усиновити дитину не можуть громадяни, які перебувають на тимчасово окупованих територіях, громадяни, які тимчасово або постійно проживають за межами України, а також іноземці. Останні двоє категорій зможуть розпочати процедуру всиновлення через три місяці після припинення або скасування воєнного стану в країні.

Перед тим, як всиновити дитину, майбутні батьки мають пройти курс з підготовки виховання малюка. Однак, наразі рішенням місцевих органів влади навчання може тимчасово не проводитися. Проте, це не є перешкодою для старту процесу усиновлення, який зазвичай є довгим та нелегким. Наразі чимало дітей, які втратили батьків, влаштовані в ДБСТ (Дитячий будинок сімейного типу).

Марина, всиновила 6-річну дівчинку

23 лютого 2022 року родина Марини поповнилася дівчинкою Настею, малечі 6 років. Про початок війни жінка не здогадувалася, до усиновлення готувалися близько року. Героїня згадує, що це був довгий бюрократичний процес, а після проходження курсів батьківства майбутнім батькам сказали, що дітей на всиновлення в їхньому районі наразі немає. Однак, пара не втрачала надії, і вже влітку 2021 року батьки познайомилися з Настею. Дівчинка одразу припала до душі подружній парі.

«Я відчула, що це моя дитина, коли її побачила. Знаєте, кажуть, що серце має тьохнути, у нас так і було. Готуйтеся до того, що дитину шукати можна довго – охочих багато, але старших дітей рідше всиновлюють. Настя дуже привітна дитина, вона нас зачарувала своїм характером. Я думала, що ми будемо всиновлювати хлопчика, але Бог дав дівчинку. Я щаслива, що стала мамою у такий спосіб», – розповідає героїня.

Настя потрапила в сім'ю в перші дні повномасштабного вторгнення, і родина одразу переїхала в безпечне місце. Дівчинка вже адаптувалася до нової родини – Марина розповідає, що Настя має нахил до математики. Вона любить гратися в ігри з цифрами, часто підраховує вголос. Мати Насті сподівається, що їй вдасться виховати добру та світлу дитину, адже до всиновлення пара ретельно готувалася. Попри те, у батьківстві не можна все знати наперед, тож доводиться імпровізувати, ділиться жінка. Марина зауважує, що прийомне батьківство стало найкращим рішенням у її житті.

Ірина, всиновила 10-річного Богдана

Ірина давно мріяла про дітей, але так склалося, що жінка не змогла завагітніти. Після років невдалих маніпуляцій та численних походів до лікарів, героїня наважилася на всиновлення. Розпочала процес ще задовго до повномасштабного вторгнення, але вдома хлопчик опинився тільки нещодавно, у вересні 2022 року. Жінка ділиться, що все виявилося набагато важче, ніж вона уявляла, але героїня розповідає про це з посмішкою.

«Так склалося, що я знаю трохи про батьків Богдана – нас попереджали, що хлопчик трішки проблемний, але ми твердо вирішили, що саме він стане нашим сином. Проблема в тому, що Богдан має схильність цупити речі, і про це неприємно говорити, але ми з цим боремося, ходимо до психолога. Зараз ситуація вже краща, ніж була раніше, хоча часу пройшло небагато. Намагаємося дати зрозуміти Богданові, що в нього буде вдосталь їжі та одягу», – розповідає героїня.

Ірина ділиться, що своє рішення б не змінила – жінка щаслива, що у неї є син. Попри складнощі, є багато щасливих моментів, наголошує героїня. На питання про те, яку б пораду дала парам, що збираються всиновити дитину, відповідає наступне:

«Треба усвідомити, що життя зміниться і труднощі у вихованні неминучі – особливо, якщо мова йде про юнацький вік. Всиновлення – це можливість стати мамою, а мамою, як ми знаємо, ніколи не перестають бути, тож дитина стає роботою 24\7, і до цього потрібно бути готовою», – каже Ірина.

Досвід мами, яка вдочерила дитину рік тому

Щоб наша історія була повною, ми також поспілкувалися з героїнею, яка вже понад рік виховує прийомну доньку Настю. Лариса розповідає, що ще в підлітковому віці замислювалася над тим, що вдочерить дитину. Жінка вважає, що потрібно руйнувати ще радянські стереотипи мислення в людей. Героїня наголошує, що з дитиною потрібно бути чесною в усіх питаннях та, звісно, запастися терпінням.

«Насті 5 років, з них лиш один рік в сім'ї. Соціалізація ще триває, вона дуже відрізняється від однолітків і фізичним, і розумовим розвитком. Потрібно заздалегідь готуватись – читати книги, дивитись відео на ютубі, Петрановську раджу, слідкувати за прийомними сім'ями в соцмережах.

Я свідомо всиновила. Свідомо пишу в соцмережі. Я показую, що так можна робити, й навіть потрібно робити. Бути людяними. Бути не байдужими до цієї соціальної проблеми нашого сьогодення, і не лише зараз, коли війна. Люди пишуть мені, теж цікавляться темою усиновлення, теж хочуть всиновити», – каже Ірина.

Героїня також дала пораду для батьків, які замислюються над всиновленням. За її словами, чим дорослша дитина, тим довшою та складнішою може бути адаптація.

«Адаптація може пройти швидко, особливо в малечі, а чим старші – тим може бути довшою. Це залежить дуже від дорослих. Стосовно діагнозів – не бійтесь, читайте про хвороби, більшість з них перебільшені. Та, звичайно ж, може бути й таке, що хвороби проявляться з віком. Це все індивідуально. Більшість хвороб виліковні. Та психологічно ці діти травмовані, потрібне велике терпіння... І ніколи не приховуйте правду про всиновлення від дитини. Це про чесність», – наголошує Ірина. ■

Тетяна СЕМАКОВСЬКА

Фото: Pixabay

ПУЛЬС УКРАЇНИ

росія – держава-спонсор тероризму. 23 листопада Європарламент проголосував за визнання росії державою-спонсором тероризму. Резолюцію підтримали 494 європарламентарі, 58 були проти, 44 утрималися. Як зазначає офіційний інформаційний бюлетень Європарламенту, подібним рішенням євродепутати «хочуть підготувати підґрунтя для того, щоб путін та його уряд були притягнуті до відповідальності за свої злочини перед міжнародним трибуналом». Європарламент закликав Євросоюз та його країни-члени розробити правову базу для визначення держав як спонсорів тероризму та держав, які використовують засоби тероризму, що спричинить низку суттєвих обмежувальних заходів проти цих країн та матиме глибокі обмежувальні наслідки для відносин ЄС з цими країнами. Також Європарламент закликає Раду ЄС розглянути питання про внесення рф до списку держав-спонсорів тероризму ЄС, а партнерів ЄС – вжити аналогічних заходів. У тексті також йдеться, що європарламентарі закликали ЄС вжити заходів для ініціювання всеосяжної міжнародної ізоляції рф, зокрема, щодо членства росії в міжнародних організаціях та органах, таких як Рада Безпеки ООН, та утриматися від проведення будь-яких офіційних заходів на території російської федерації.

21 листопада державою-терористом росію визнала Парламентська асамблея НАТО і закликала створити спеціальний міжнародний трибунал для покарання російських злочинців. Усі 30 країн НАТО підтримали пропозиції української делегації. Такий трибунал дасть змогу засудити не тільки безпосередніх виконавців військових злочинів, але і вище керівництво російської федерації. Резолюція, яку направили урядам та парламентам усіх країн-членів НАТО, містить низку важливих рішень, зокрема йдеться про збільшення поставок Україні озброєння, розробку конкретних кроків щодо вступу України до НАТО, створення механізму стягнення репарацій з росії за завдані Україні збитки. У резолюції також закріплено принцип про те, що НАТО підтримуватиме Україну стільки, скільки буде потрібно.

Нагадаємо, 13 жовтня резолюцію про визнання російського режиму терористичним також ухвалила Парламентська асамблея Ради Європи.

Боротьба з УПЦ МП. Останніми тижнями Служба безпеки України провела низку обшуків в установах Української православної церкви московського патріархату у Києві та багатьох областях, а кільком священнослужителям повідомила про підозри. 22 листопада СБУ побувала, зокрема, на території Києво-Печерської Лаври у столиці. Це пов'язано з пропагандою «руского міра» у церквах УПЦ МП. 1 грудня президент Володимир Зеленський повідомив, що Рада національної безпеки та оборони доручила Кабміну запропонувати Верховній Раді заборонити діяльність УПЦ МП в Україні, а також ініціювала перевірку законності її перебування в Києво-Печерській Лаврі. СБУ згодом опублікувала список осіб, які потрапили під санкції РНБО. Загалом йдеться про 10 фігурантів, які є представниками УПЦ МЦ або тісно пов'язані з цією організацією, серед них є проросійський екснардеп і клірик УПЦ Вадим Новинський та намісник Києво-Печерської Лаври Павло (Петро Лебідь). СБУ зазначає, що більшість із цих осіб наразі перебуває на тимчасово окупованих територіях України або за кордоном. Фігуранти санкційних списків виступали з різними ініціативами, зокрема: пропонували приєднати очолювані ними єпархії до РПЦ, погодилися на співпрацю з окупаційною владою, просували проросійські наративи, виправдовували військову агресію росії в Україні. Українська влада вважає, що релігійні організації не повинні порушувати права і свободи громадян, не нести загрози життю, здоров'ю та безпеці, а об'єкти УПЦ МП порушують ці зобов'язання, співпрацюючи з країною-агресором. У храмах УПЦ МП: поширюють російську пропаганду, прикривають діяльність ворожих спецслужб, вербують російську агентуру. УПЦ має довести відсутність у себе церковно-канонічного зв'язку з московським патріархатом, який обслуговує путінський режим та його цілі в агресивній війні проти України.

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

eprasa.pl 37517da6bc

ПОДІЇ

Наші «Журавлі» – це частинка України

Фото Томаша Маєвського

«Сьогодні у Кошаліні почуваюся, наче у широкому світі, бо у широкому світі повно наших людей», – каже Іван Олійник з Лігниці, з яким кожен, хто проходить повз нас, вітається і тисне руку. Цього вечора звідусіль чути веселі розмови, гамір та сміх, адже до Кошалінської філармонії останньої суботи листопада з'їхалися шанувальники хорового співу чи не з усієї Польщі. Тут знайомі обличчя з Ґданська, Битова, Вроцлава, Білого Бору, а також Перемишля, Щеціна, гостинного Кошаліна й багатьох інших міст. Усіх зібрав ювілей – 50-ліття репрезентативного чоловічого хору Об'єднання українців у Польщі «Журавлі». У хорі за всю його історію співало близько 250 учасників. 50 з них вже, на жаль, не з нами, а нинішній склад «Журавлів» нараховує понад 50 осіб. І майже всі вони приїхали до Кошаліна!

Дату концерту було вибрано не випадково: 26 листопада – День пам'яті жертв Голодоморів. Щороку останньої суботи листопада Україна та весь світ вшановують пам'ять мільйонів жертв Голодомору 1932–1933 рр. і масових штучних голодів 1921–1923 і 1946–1947 рр. Відзначаючи свій ювілей, хор «Журавлі» віддав шану мільйонам жертв Голодомору в 90-ті його роковини, тисячі жертв російської агресії та нагадав про акцію «Вісла» у її 75-ті роковини. Тому ювілейний концерт став немовби молитвою за Україну – глядачі почули українську хорову класику та історичні козацькі пісні.

– П'ятдесят років тому, в 1972 році, було засновано чоловічий хор «Журавлі». І зовсім іншим чином сподівалися ми відсвяткувати 50-річчя нашого існування. Коли ми до нього готувалися, то не могли і уявити, що 24 лютого наш світ докорінно зміниться. Ми не могли передбачити, що замість думок про концерти перейматимемось тим, що відбувається в Україні. Що наші думки постійно будуть з тими, хто зараз захищає незалежність України, а серед них – наші родичі, друзі, люди, з якими ми споріднені через історію та відчуття національної спільноти, – звертаючись до публіки, казав «журавель».

– У 1966 році відзначали 10-річчя Українського суспільно-культурного товариства. Тоді диригент Йосиф Курочко з усіх хорів зібрав чоловічий, і ми заспівали у Єврейському театрі дві пісні: «Закувала та сива зозуля» та лемківську «Не мам нич, не дбам нич». І це був початок хору «Журавлі», – розповідає Іван Олійник, який у колективі співав від самого початку протягом 25 років. – Потім, у 1971 році, Ярослав Полянський зібрав чоловіків з різних хорів, і ми виступили під час фестивалю у театрі на Повіслі. Тоді з нами вийшли на сцену оперні співаки Бернард Ладиш і Володимир Денисенко, а з оваціями виконали три пісні, – згадує витоки хору «Журавлі» Іван Олійник. Саме після цього концерту Михайло Струмінський написав у «Нашому слові», що така багата хорова музична література заслуговує на те, аби її виконувати, а для цього потрібен чоловічий хор. І тоді Ярослав Полянський зібрав його. Іван Олійник розповідає, що Ярослав Полянський, складаючи репертуар хору, консультувався з ним щодо вибору пісень. Перший з'їзд хору відбувся у Сьрудборові під Варшавою, де підготували репертуар на перший концерт, який відбувся 27 лютого 1972 року у Вищій музичній школі у Варшаві.

– Люди були просто у захваті і водночас шоковані, що всього за два тижні можна створити хор, який так прекрасно співає! Зараз дуже шкодую, що вже не співаю у колективі... – каже пан Іван.

– Хор «Журавлі» – наче магніт, який притягує мене, відколи я закінчив ліцей, а це майже сорок років. Мене захоплює не лише професійний рівень хору, і й самі хористи, які для того, аби співати, жертвують своїм часом, відпустками, а іноді – і коштами, і все заради потреби душі, – каже Мирослав Гарасим, який на концерт приїхав з Битова.

Ще більше кілометрів мусила подолати Марія Туцька з Перемишля.

– Я у захваті від хору, тому не могла не приїхати на його ювілейний концерт. «Журавлі» зі мною протягом усього мого дорослого життя. Я навіть одного разу була конферансьє під час концерту в Краківській філармонії, – каже Марія Туцька. У хорі співали її двоюрідні брати, а в родинній оселі постійно розповідали про «Журавлів». Це одна велика родина, і варто було заради неї подолати сотні кілометрів, бо враження від концерту були неймовірними.

Багатство й різноманітність хорового репертуару приголомшують протягом 50 років, а його високий художній рівень – справжнє диво, при тому що це аматорський хор, члени якого зустрічаються на репетиції всього раз на місяць. «Журавлі» несуть у собі потужний заряд патріотизму й любові до Батьківщини, тому хор не має проблем з поповненням новими членами.

Андрій Масловський родом з України – там співав у чоловічому хорі «Сурма» медичного інституту, диригент якого якраз розповів йому про хор «Журавлі». Тому, коли з родиною вирішили переїхати жити до Польщі, відразу сконтактував з диригентом хору Ярославом Вуйциком, і відтоді у «Журавлях» співає вже майже вісім років. Андрій у Польщі не почувається, як на чужині, оскільки його бабця була з Горохович біля Перемишля – її було виселено у 1945 в Україну.

– Особисто мене вразила самовіддача хористів, оскільки, щоби бути членом колективу, треба раз на місяць виділяти суботу та неділю на заняття. Отже, це не просто хобі, оскільки своє родинне та професійне життя треба підлаштовувати під репетиції. Наші «Журавлі» – це частинка України, – каже Андрій

7.

eprasa.pl 37517da6bc

ПОДІЇ

Масловський. Він звертає увагу на той факт, що в Україні в хорах відчувається нестача молодих людей, оскільки у більшості хорів співають старші особи, а тут навпаки: в хорі «Журавлі» 70% – це молоді хлопці.

Найменше з усіх у хорі співає Міхал Солаж – усього вісім місяців. Щоби бути повноправним хористом «Журавлів», потрібно відбути річний випробувальний термін, і Міхал якраз його проходить.

– Змалечку я любив співати, навчався у музичній школі. Під час студіювання мав перерву у заняттях, і дуже тужив за співом. І коли диригент Ярослав Вуйцик запросив мене долучитися до «Журавлів», я дуже зрадів, оскільки хор – це найкраще місце, де можна розвивати «співочу» пристрасть, – каже Міхал. Він поляк, проте ще у музичній школі познайомився з учнями перемиської «Шашкевичівки», й саме вони ввели його в українське середовище, познайомили з хором «Журавлі». Українкою є жінка Міхала Солажа, а він сам розмовляє українською. – Така кількість хористів, як у Кошаліні, вражає, і бути частиною цього дійства просто захоплює. Марш «Гайдамаки», наприклад, заспівало понад 80 хористів – це просто неймовірне відчуття!

– У хорі я почав співати у 1977 році, й що цікаво – мій перший виступ відбувся саме у Кошаліні під час Фестивалю української культури, який проходив у місцевому амфітеатрі. Коли я прийшов до колективу, не мав навіть 18 років, і тому довгий час звався «małolatem». Хористом був 16 років, а потім, беручи до уваги мою освіту, отримав пропозицію стати диригентом – був ним шість років. Це був 1993 рік – добре його пам'ятаю, оскільки диригентом став напередодні фестивалю Legnica Cantat, під час якого ми здобули нагороду, – каже Роман Радзівонович.

– А моя зустріч з хором «Журавлі» відбулася у Вроцлаві, де я складав іспити разом з Борисом Ковальським, також хористом, а вперше концертував з хором у Кракові з нагоди 1500-ліття Києва, – каже Олександр Маслей, який у колективі проспівав майже 20 років. Він якось порахував, що протягом цього часу понад 800 днів не був з родиною, а все заради того, щоби дарувати глядачам українську пісню. – Завдяки чому хор існує – це пам'ять про горезвісну акцію «Вісла». Якби не оця пам'ять, хору не було б, – стверджує пан Маслей.

Ще довший стаж у колективі мають нинішні хористи: Павло Любович (49 років у хорі), Роман Михалик (48 років) та Петро Пеленський (45 років), яких під час концерту було відзначено гравірованими табличками від імені Об'єднання українців у Польщі. Грамоти за довгі роки у хорі також вручили Юрію Левосюку (39 років), Юрію Сулиму (39 років), Іванові Падуху (37 років), Зенону Огороднику (34 роки), Луці Рейту (33 роки), Петрові Залітачу (28 років) та Славомиру Капелюху (23 роки). Ювілейну грамоту отримав і найстарший «журавель»-сеньйор Богдан Грицков'ян, живий свідок акції «Вісла». Гравіровані таблички вручили і диригентам – колишнім: Романові Реваковичу, Романові Радзівоновичу, Ярославові Левківу та нинішньому – Ярославові Вуйцику. Теж відзначили акомпаніаторок: Анну Салій-Тудай, Наталію Ревакович, Оксану Масну, Віру Левків та Ірину Губ'як. Подяку отримали також голови Ради хору та усі нинішні хористи. Радник посольства Віталій Білий вручив хору «Журавлі» відзнаку: міністр культури та інформаційної політики України Олександр Ткаченко присвоїв хору звання «народного» аматорського колективу. Крім того, міністр культури та національної спадщини Польщі Пйотр Ґлінський відзначив хор дипломом «За поширення культури».

– Пам'ятаю перші концерти хору у Лігниці – це було наше наближення до України, якої тоді ще не існувало. України вільної. На той час була Радянська Україна, в якій жодного разу я не був, а «Журавлі» дарували нам ідеальну Україну, про яку мріяв кожен українець у Польщі. Протягом оцих тридцяти років незалежності України нам здавалося, що так буде завжди, проте цей рік показав, що ні, – каже владика Володимир Ющак, єпарх вроцлавсько-кошалінський УГКЦ. У липні минулого року, розповідає владика, читав статтю російського президента – стаття українською мовою була розміщена на офіційній сторінці президента росії. На 20 сторінках путін заперечував існування Української держави – моторошно ставало від самого читання, однак тоді ще не вірилося, що він може прагнути знищити український народ. Цей рік показав, що так воно і є.

Тож відзначення 50-річчя хору «Журавлі» стало і благодійний концертом – всі зібрані під час події кошти (понад 10 тис. злотих) були скеровані на потреби ЗСУ. Сьогодні хор «Журавлі» допомагає знищити московську імперію, яка опосередковано призвела до виникнення «Журавлів», адже 75 років тому під час акції «Вісла» сталінський режим також хотів знищити українців. ■

Анна ВІННИЦЬКА
Фото з архіву хору

Фото Томаша Маєвського

Фото Томаша Маєвського

eprasa.pl 37517da6bc

Ян Матейко о Русинах жыючых по мадярскій страні Бескыдів

Вждыни Матейко лем дакус одпочал и гнет выберал ся в дальшу дорогу. На полудньові страні Бескыдів не заходил до хыжы Руснака и на жаль не записал юж жадной старой русиньской ани словацкой сьпіванкы. Ниже переводжу його слова, сут цікавы и цінны, мам надію, же не лем для мене:

Од Конечной земля почынат ся легко обнижати, так само як підносила ся дорога до Конечной. Минувшы залишкы старой коморы цельной єси юж на мадярскій землі, в комітаті шарискім, посеред Словаків мовом праві же не одріжняючых ся од нашых гірняків татряньскых и Русинів бескыдскых. Племена сесы сут без шляхты и літературы, адже не мал хто ім мовы творити, зато іхня остала ся таком яком Лех, Чех и Рус бесідували.

Заразіся як лем переіхаш границю зразу вшытко стає ся інше: ціла околиця наглі приберат ся в буйнішшы ланы и весільшу зеленіст.

На початку лем дзвінята скотины пасучой ся на фалатах зарослых вільхом и малы пастушкы выбігаючы на дорогу, жебы обсмотріти подорожуючого, повідали, же села сут деси ту в порожніх, голых гірскых убочах. Хотіло бы ся глойти до сіни ци предпокоя порожньой палаты и голосно зьвідати ся: ци пан дома? Кєд о хвилю брычка въіхала на гору, отворил ся прекрасний вид на величезне румовиско зборівского граду. Перша розвалена стражниця сумні одповіла: сусід дома, але сумный, в найглыбшій скрыл ся кімнаті.

Руіны зборівского граду оточыли верхы гір, дальше в щырім поли показала ся самітня церковця; и зас порожнеча, бо село, як вшыткы словацкы, скромне и несьміле, деси в ярузі ся скрыло. Дальше містечко Зборів, з двома нибы то палатами двох грабів: Ердоды и Сірмаи.

Подавшы образок той околиці подля опису подорожы пана Й. Лепковского, додаме відомости о замчыску, беручы іх з книжкы священника дохтора Янотыі «О водах лікарских бардьовских» (Краків 1858), в котрій уважний сес бадач иде по історичных сьлідах місточка Зборов, почынаючы од рока 1378, а доходячы до 1690 рока, коли то обрадувал ту [адже в Зборові] греко-католицкый синод.

Над місточком, на дос высокій горі, од північной и західньой страны обмеженой прикром убочом, зарослом до самого вершка на густо деревом, стырчат розвалены муры давного великого граду Ракочых, з прекрасным видоком на околишні села. Єдным з найстаршых власників того городища, може и його основательом, был неякый Венедикт Зудар з Ольноку, котрый нераз писал ся тіж Венедиктом з Маковиці, был барз неприязным сусідам и для Бардьова. В XVI столітю добрами приналежныма Маковиці, разом з градом и Зборовом, володіли Середове, а по них рід Ракочых. Кєд добрі попризерати ся прекрасному румовиску того граду, легко спостережеш, же град сей од початку не был так великым якым виділи го пізнішшы століття, в сімнадцете и початок вісемнадцетого. Його найдавнішшом частком был невеликий, на самім скалистим вершку стырчучий триплянтровий замок, збудуваний в виді підковы, без внутрішнього подвіря, з великом, високом штирьогранном нарожньом стражницьом, зверненом на полудньовий схід. Замковы покоікы, зарис якых легко мож ищы вздріти, были невеличкы, а муры грубы, вшытко ставляне з місцевого піскового каміня. Пак од стороны полудньовой, одкале приступ до граду был найлацнішшый, зміцнено го муром, котрий луком розпнято од головной частины вышнього замку, кус вышше положеной, товды тіж хыбаль триплянтровым ґмахом передолжено го на захід. Добудуваны муры нишшого замку зміцнено півокруглыма баштами. На конец цілий замок раз ищы опасано міцным, грубым муром, зміцненым в некотрых місцях наглым його загятьом, або під острым кутом выходящым зовні и баштами. В середині добудувано до того мура стайні, мешкалны кімнаты для службы замковой и коморы. Під нима были певниці; медже муром и припертыма до нього будинками а вышнім замком єст [великє] подвіря. Твердиня Ракочых найкраще презентує ся з великой поляны розположеной на полудне од нього або з Острой Гіркы з понад Бардиівских Купели, одкале загальні єст прекрасний вид на околичны пасма гір.

Місцеве населеня зборівского замку ани горы, на котрой на нишшым єй вершку стоіт, не зове Маковицьом, як то на картах можна вздріти, лем зове го замчыском Ракочого. Маковиця єст гором оддаленом од Зборова о дві годины, сред рускых сел лежащом, єст знаменна, то од нєй власникы приналежащых дібр взяли назву. Так писал ся вышше згаданий Зудар – Венедиктом з Маковиці; деякы з давных рускых мукачівских єпископів тіж писали ся князями на Маковиці; так само звал ся и Францішек Ракочы, славний начальник мадярского здвигу з початку минулого століття, померлий 9 квітня 1736 рока в Родосто в Азиі.

Хоц о мадярских Русинах Матейко мало написал, але вельо набесідувал о іхній землі, о маковицкім граді, на котрий и я часто выходжу. Маковицю люблю, бо насправді сес найстаршый град Дітріха Мака, по половині Німця и Русина єст красный, такым тіж віділ го и Ян Матейко. ■

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

О Лемковині з другой страны

Закінчення з попереднього номера

Автор, як и в іншых припадках, надає неожывленій материї ознакы жывых істот:

w kapliczkach już im marzną ręce,
bieleją szronem włosy
jesienna chandra tuli serca –
Beskidu mają dosyć

(В оригіналі є *maja* але то хыбаль омылка)

odeszli zatem w inne strony
(они того не хотіли)
lepszego szukać sobie miejsca
(не они го глядали)
pozostał po nich opuszczonych
kapliczek rząd do wynajęcia (с. 86).

Додаю з боку верса не перший юж раз свою увагу, бо ся мі здає, же поет дає можливіст такого доповніня, а я ся ту з ним не цалком годжу. Барз оригінальні зіюструвал Він свій задум з капличком в іншім верші, бо того хто в ній мешкал назвал «бездомным». Так Го окреслил лем в заголовку, бо дале чытаме, як колиси ту в Чарнім жыли люде, але стало ся так, же тепер Він є бездомным: cóż ci ludzie uczynili // poza tym, że to Rusnacy? // Polak, Łemko czy kto inny// dla mnie wszyscy są jednacy (с. 53). Выселили іх, тай Касперчик и я за ним підеме: w stronę, gdzie kierują ludźmi // prawa ludzkie nie zwierzęce//. Але: (...) jak Łemkowie Łemkowyny // nie zapomnę miejsca swego // gdy z pamięci znikną krzywdy // wtedy wrócę do Czarnego (с. 53).

Климат Лемковины то тіж Жыди и Никифор. О нім напишу іншым разом, бо в томику остає ищы кус тем до шыршого показаня. То між іншыма люде, выгнаня, краєвиды, цментері. А Жыди? Без них Лемковина не была бы полна, так, як и ціла Галичына. Касперчик лем раз піднял ту тему Жыдів під час війны. Верш зове ся *1250 (Hałbów)*. Не розуміл єм того, бо ани 1250, ани Галбів нич мі не пригадували. Зазріл єм до інтернету і ся то выяснило. Існувало до війны такє невеличкє село. Тепер остатні хыжы з нього долучены сут до Дешниці. Гнеска веде тамади туристична стежка. 1250, то трагічне чысло Жыдів з ґетта в Змигороді, якых Німці розстріляли в лісі выще села. О такі гекатомбі нашых сусідів поблизу лемківских садиб я ищы не чул. Як Жыди, то халати и не все легкє іх житя. Нам, бідніщым, не так ся то віділо до війны. Автор ту лем якбы збоку вказує на выображіня іншых о них. Хотіли бы жыти дале, але домы и склепы юж до них не належат, зато смерт вызволит іх од вшыткого. Не втечут перед ньом. Рисує ся то як фатум, якє над нима вісит:

po co dłużej to odwlekać?
stańcie bliżej dołu…
połóż kamień na mogile
jak tradycja chciała,
gorsze zwierząt są jedynie
bestie w ludzkich ciałach (с. 42)

Поражаючы в своїй вымові образы війны показаны 70 років пізніще мают велику силу, бо торкают ся геноцидуголокосту цілого народу. Маленький епізод з выпадків, коли УПА появила ся в Бешкідах, – ту як раз маме атак на пограничників в Яселю, тіж може быти міцно емоційний. Автор робит то завдякы тому, же верш зачынат ся од слів знаной вшыткым сьпіванкы: *Na granicy jest strażnica*, якы клямром замыкают тот верш. А в середині? Треба представити собі рокы 1945-47, коли тота границя не была спокійна. Для вояків місцевы люде были «чуджы». Товди до границі підходят «сотні», котры воюют о «самостійну». Перевага є на стороні уповців, бо перед нима стоіт лем маленька стражниця. Автор пригадує знаны постаті «Гриня, Мирона». Єст тіж Бір, якый припровадил своїх «стрільців». Ци пограничникы выстоят, ци буде остатня куля и «тиша»? (с. 22) Кінцева лінійка має змінене єдно слово, заміст «єст» чытаме «была». Поетови вільно грати на емоциях и він то робит. Коли діє ся історія, то логіка, розум и сентименты идут на бік. Нам, з перспективы часу приходит посмотріти на то зо зрозуміньом и «історичным обєктивізмом».

Касперчик, по-мойому, показує, же стати го на таку поставу. Може в деякых пару місцях мал бым, як не застереженя, то увагу, але до того верну в заповіданім наступнім разі. Тепер, на закінчыня прикличу верш *Z ikonostasu*, в котрім поет фактычні ставлят нас перед ним. «Входиме» до церкви зо сьвящеником и владиком и видиме Ісуса в мандиліоні, але Автор зараз переходит до «королевы іконостасу» «годеґетрії» и звертат ся просто до Нєй: Tyś jest nasza, Tyś Łemkynia // skoro mieszkasz między nami // więc do Ciebie, jak do matki, // z prośbą się zwracamy. Маме перед очами по обох сторонах царских двери Ісуса и Марию. Сам Пантократор благословит: lud swój wierny, Łemkowynę, // każdą wioskę, każdą chyżę // nawet tych, którzy nie wierzą, // że z gór jest do Boga bliżej (с. 34). Маме ищы Івана, Юра и патрона Лемковины – Миколая. Єст ряд Деісіс и Иоан Хреститель. Маме полний іконостас! Мати Божа вставлят ся за грішныма и просит свого сына, жебы «trwała Łemkowyna» (с. 35). Зауважил єм, же входиме до церкви, стаєме перед іконостасом и діє ся ту то, пошто приходиме до нєй в «сьвату неділеньку», як бесідували нашы баба Мария. Так просто и так величаво выражат свої-нашы почутя польский поет.

А што о нім знаме? Так загалом то мало. То вчытель, гуманіста, мандрівник, який вродил ся на Шлезку (Śląsku) и барз полюбил Лемковину. Місце, де ся добрі чує, нашол в Крампні. Верш *Do Krempnej* дуже нам пояснює. Є в нім історія села, його мешканців и ден насущний. Аналізом займу ся наступным разом, а тепер перекажу лем тото, што для Поета в Крампні є найважніще: Dom tu drugi odnalazłem, // od pierwszego sercu bliższy // w górach, nawet niewysokich // świat jest jakby trochę czystszy. То барз важне признаня и декларация. Тот дім є му «близший». Ту чловек не є нумером, як «w bloku» и готовий «все помочы»: miejsce swoje tu znalazłem, // chociaż domek taki sobie // ale będę tutaj wracał, // póki mi pozwoli zdrowie (с. 89). Тым высловом закінчу и выражу надію, же мотивы вершів Касперчика можут ся вказати близкыма не лем для мене самого. ■

Андрій КСЕНИЧ

eprasa.pl 37517da6bc

Історія

Дві долі – на суші і в морі

Долі людські немов хвилі морські: вони з'єднуються, потім роз'єднуються, щоби знову зійтись. Сильний вітер, шквал несе їх у далечінь, де вони вже назавжди зникають за обрієм. Хоча деякі з хвиль досягають великих розмірів і вдаряються в береги, завдаючи руйнувань і лишаючись в пам'яті багатьох поколінь. Про долі двох людей, подібних до великих, руйнівної сили, хвиль і піде зараз мова...

Зухвалий шляхтич

В середині XVI століття Європа страждала від нападів турків і татар, які постійно загрожували сусіднім державам. В цей час жив непримітний шляхтич, князь Дмитро Вишневецький, який займав посаду старости Черкаського і Канівського. Таке становище не могло задовольнити його, бо був амбітним, відважним і енергійним, із якоюсь авантюрною жилкою в душі. Тому й взявся за справу, яку не могли вирішити правителі наймогутніших держав.

В 1552 році (за іншими даними – 1554-1555 рр. чи 1556 р.) князь Дмитро перебрався на острів Хортицю за Дніпровськими порогами, де збудував замок. Навколо – лише степ, жодної живої душі, але вигідне розташування острова давало можливість контролювати середню течію Дніпра і здійснювати звідси походи на татар. Князь вирішив створити форпост для боротьби з ісламською експансією на Сході Європи. Він почав збирати втікачів з різних країв, які в степу ставали вільними людьми – «козаками». Поселенці збудували земляні укріплення і поставили міцну огорожу та башти із дуба – так з'явилася «Запорізька Січ». Вишневецького обрали «гетьманом» і він став вождем цієї вольниці. Козаки почали нападати на татарські фортеці, розташовані на Дніпрі, чим викликали лють татарського хана Девлет-Гірея. Останній в жовтні 1558-го (чи 1557 року, бо хронологія тих далеких подій дуже заплутана) організував великий похід на Хортицю. Козаки мужньо оборонялись, але, через людські втрати і нестачу харчів, змушені були залишити острів.

На царській і королівській службі

Вишневецький подався в Черкаси. Потім – у москву, де зустрівся із Іваном Грозним і обіцяв «служити цареві все життя». В 1559–1560 роках князь Дмитро вів активні воєнні дії проти татар, декілька разів брав в облогу Азов – важливий центр постачання продовольства до Туреччини, чим викликав занепокоєння в Стамбулі. Однак повноцінної «служби» не вийшло: зажерливий московський цар хотів занадто багато, він розпочав війну ще й на Півночі – в Лівонії. Тоді Вишневецький перебрався на Монастирський острів (на Дніпрі) і

▲ Дмитро Вишневецький

звідси став вести переговори із королем Польщі Сигізмундом-Августом. Король зустрівся зі шляхтичем у Кракові і доручив своєму лікареві підлікувати князя, оскільки той був тяжко хворий. Так, з 1563 року Вишневецький знову опинився на «службі» у поляків.

Останній похід і смерть «Байди»

У Кракові він познайомився з шляхтичем Альбрехтом Лаським – власником Хотина, який підбив князя на похід у Молдавію – країну, залежну від турків. Вишневецький загорівся ідеєю захопити її і стати правителем («господарем»). В 1564-му (за іншими даними – 1563 р.) він, на чолі війська із 4000 козаків, вирушив у похід. Однак, не розрахував своїх сил: всі вояки полягли в боях, а самого гетьмана, разом із соратником П'ясецьким, взяли в полон і відправили в Стамбул.

Його везли на гарбі, в кайданах. Вишневецький був страшним ворогом турків і вони придумали для нього таку ж страшну кару. Його сучасник, польський хроніст Мартин Бєльський розповів, що обох полонених скинули «з башти на гаки, вмуровані в стіни біля морської затоки», по дорозі зі Стамбула в Галату. «П'ясецький помер негайно, а Вишневецький, зачепившись ребром за гак, жив у такому положенні три дні, поки турки не вбили його з луків за те, що він лаяв їх віру».

▲ Самійло Кішка

Враження від страшної і мужньої смерті в Україні і християнській Європі було дуже велике. Підвісивши захопленого ватажка козаків над своєю затокою, турки, фактично, обезсмертили його. Народ склав пісню, в якій (під іменем «Байди») Вишневецький не загинув, а розправився зі своїми ворогами і продовжував жити в пам'яті багатьох поколінь. Не зникла й Січ: вона згуртувала людей на захист рідної землі, а наступники – нові гетьмани – успішно продовжили його справу.

Спритний, немов Кішка

Наступний очільник козаків був родом із Брацлава (за іншими даними – із Канева) і звався Самійло Кішка. Доля звела його із засновником Січі. Він брав участь у походах Вишневецького, де «набув собі великого войовничого хисту та завзяття». Чи став гетьманом після трагічної смерті останнього, точно не відомо, але був таким вмілим організатором морських походів, що історики прозвали його першим «адміралом» запорізького флоту. Зібравши ескадру із «чайок» (козацьких човнів), Кішка у 1557-му (за іншими даними – 1558 р.) вийшов у Чорне море. Там він став нападати на турецькі кораблі й міста і наробив такого переполоху в регіоні, що султан став погрожувати Польщі війною, якщо вона не приборкає своїх «башибузуків»*. Однак та не могла нічого вдіяти: козаки були їй непідвладні. Козацькі рейди продовжувалися, і під час одного із них, у 1573-му (за іншими даними – 1574 р.) Кішка потрапив у полон до турків.

Повстання на турецькій галері

Він опинився на турецькій галері, до борту якої його прикували кайданами, змусивши працювати веслами, постійно принижуючи й знущаючись. Можливо, саме слово «каторга» прийшло в нашу мову від турків, бо в них галера називалась «кадирга». Під свист батога із волячої шкіри, яким лупцювали «лінивих» веслярів, Кішка прожив на галері чверть століття. На двадцять шостий рік перебування в неволі сталося диво: козаки, скориставшись недбалістю одного із наглядачів, звільнилися від кайданів. Вони перебили своїх мучителів і заволоділи судном. Цю драматичну і разом з тим героїчну подію яскраво передає народна дума «Самійло Кішка». Повстання відразу ж обезсмертило Кішку, так само, як і гаки – Вишневецького. Галера, на якій повертався в Україну Самійло Кішка, була вже легендою: вона стала символом нескореності духу народу, уособленням його відваги, мужності й героїзму. Натруджені руки вчорашніх невольників гребли як ніколи злагоджено й дружно, а їхні душі, вдихаючи з морським повітрям пахощі волі, бриніли й співали від щастя. Можливо, згадавши рідну домівку, хлопці й справді затягнули загальновідому пісню «Несе Галя воду», як про це пишуть деякі сучасні автори. Принаймні, тоді вона була дуже доречна, бо якнайкраще втілила в собі думку про неньку-Україну та її жінок, котрі виплакали чимало сліз, чекаючи своїх чоловіків з полону.

Сухопутне завершення життя «адмірала»

Повернення Самійла Кішки стало тріумфальним: козаки, які поважали людей відважних і спритних, обрали його гетьманом. Він добився у короля Сигізмунда III визнання козацтва, як суспільного стану. А наступного, 1600 року, разом з поляками здійснив похід на Крим. На чолі 4-тисячного війська брав участь в польсько-шведській війні в Лівонії. Подальша доля Кішки невідома: одні дослідники вважають, що він загинув 1600 року під Фелліном, інші, що брав ще участь в битві під Цецорою і помер в 1620 році. Але як би там не було, а Самійло Кішка – один із найулюбленіших козацьких гетьманів і предтеча славної «доби героїчних походів». Таких людей не забувають, бо вони є надійними захисниками свого народу. ■

Анатолій ШОРОХОВ
Фото з Вікіпедії

* «Башибузуки» – «зірвиголови» (тур.), так називали вояків нерегулярних частин в Османській імперії.

Реконструкція Запорізької Січі

Фото з сайту ostriv.org

ПІДТРИМАЙ ВІДБУДОВУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В ПЕРЕМИШЛІ

Фонд Український народний дім у Перемишлі,
Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu,
ul. Kościuszki 5 , 37-700 Przemyśl , Poland

PLN: 88 1600 1462 1838 9708 6000 0001
USD: 61 1600 1462 1838 9708 6000 0002
EUR: 07 1600 1462 1838 9708 6000 0004
SWIFT: PPABPLPK

eprasa.pl 37517da6bc

ПОДІЇ

▲ Активістка Ольга Кравчук (посередині) з солістами Little Big у Празі

Українці відмінили концерт російської групи в Кракові

Після того, як росія розпочала війну проти України, в світі виразно з'явився тренд на cancelling russian culture – заборону, відмову, ігнорування російської культури. Причому він слабшає, рухаючись на захід від кордонів України. Якщо в Польщі (за рахунок близькості країни до війни та великої кількості українців тут) він досить сильний, то вже далі в Європі люди можуть ставати до російської культури та «хороших росіян» толерантнішими. Для українських інтелектуалів подекуди це виклик: чи брати участь в культурній події в Європі, якщо на сцені поруч з тобою виступає російський ліберал? Наразі єдиної думки (як і затвердженої шкали вимірювання «хорошості» росіян) щодо цього немає, і є як прихильники розмов з росіянами, так і повного виключення їх з інформаційного простору. Цю контроверсійність та ідейну й моральну боротьбу добре проілюстрував нещодавній візит російської групи Little Big в Польщу.

«Ні війні»?

Little Big – відомий російський гурт, екстравагантний та іронічний, зі стьобними кліпами та вірусними треками, автор хіту «Skibidi», висувався на участь в Євробаченні (в 2020 «ковідному» році група не поїхала на конкурс через його відміну, в 2021-му – відмовилася сама). Солістами гурту є Ілля Прусікін та Софія Таюрська, які після 24 лютого негайно виїхали з рф в США. Музиканти виступають проти путіна і війни в Україні, в росії їх вже засудили, вони втратили свої статки і починають життя заново, але, як зізнаються в інтерв'ю, батьківщину свою люблять і хотіли би повернутися туди через якийсь час. На цьому протестність «панк»-групи закінчується. Одразу після початку повномасштабного вторгнення група зняла кліп «Cancelation generation», який називає «антивоєнним». В інтерв'ю Ілля Прусікін каже, що кліп спрямований проти путіна та війни в Україні, але після перегляду складається зовсім інше враження: якісь абстрактні, недобрі, старі, багаті, владні чоловіки переставляють простих людей на шахівниці як фігури, воюючи одне з одним, що відсилає к наративу «всі вони однакові», «пани чубляться, а в холопів чуби тріщать». Наприкінці ж кліпу горить місце подій – там, де сидять ці злі дядьки, – і будівля до болю схожа на Білий дім (а не кремль, якби гурт, як каже соліст, натякав на путіна). Такого «протесту», можливо, достатньо для росіян, але недостатньо для українців.

А якщо вже говорити про художнє висловлювання, то воно може бути і напрочуд чітким. Так, наприклад, фронтмен російського гурту «Ногу свело» Максим Покровський зняв кліпи «Generation Z» та «Гойда, орки!», де можна побачити путіна в крові або пропагандистку симоньян, яка віщає до орка-росіянина із Z-тами та георгіївськими стрічками. Дивлячись ці кліпи, не виникає жодних питань. Якщо Прусікін беззубо плачеться про те, що його покоління росіян «відмінили», то Покровський б'є по них словом:

Русские, мы одичали
Но были не так опасны
Пока мычали
А теперь готовы порвать зубами
За право умереть рабами.

Або білоруський гурт Ляпис Трубецкой/BRUTTO та його лідер Сергій Міхалок. На початку кар'єри був схожим – смішним та епатажним як Прусікін, а зараз перезаписує свої хіти, такі як «Гаррі» та «Воїни світла», українською мовою (вірші, до речі, перекладає йому Сергій Жадан). В його піснях і кліпах теж немає ні краплі сумніву, на чиєму він боці:

Але прийшли собаки.
Вітчизна лиш одна є.
Пішов солдатом Гаррі.
Повернеться? Не знає.

Протести в Кракові

Восени гурт Little Big вирушив у турне, зокрема, Європою. На трасі в них були: Ізраїль, Чехія, Німеччина, Швейцарія, Польща. Концерт в Кракові був запланований на 12 листопада, а у Варшаві – на 21 листопада. Але тут до справи підключилися українці.

Як пише портал uainkrakow.pl, Катерина Челядіна та Ольга Кравчук – українки, які активно займаються волонтерством та час від часу організовують мітинги на підтримку України. 18 жовтня вони опублікували пост в інстаграмі із закликом скасувати концерти Little Big у Польщі, адже учасники гурту не засудили відкрито повномасштабне вторгнення та не висловили підтримку Україні.

Концерт в Кракові мав відбутися на території студентського містечка Гірничо-металургійної академії (AGH) в клубі Studio. Кілька тижнів тут тривали протести, українці підписували петиції, листи до ректора AGH висилали, зокрема, генеральний консул України в Кракові В'ячеслав Войнаровський та голова краківського гуртка ОУП Андрій Олійник.

«Неможливо уявити, щоб у часи цієї варварської війни, розв'язаної росією проти України та всього демократичного світу, були неодноразові спроби підтримати представників так званого „руского міра", незалежно від того, які брехливі наміри вони намагаються показати публічно. Ситуація глибоко ранить мене як українця, а також моїх співвітчизників, які проживають у великій кількості в Кракові», – зауважує генконсул.

«Якщо студентські середовища не розуміють, що несе московська терористична банда разом з їхньою культурою, то запрошую до військового шпиталю в Кракові, де лікують українських військових, бо з таким підходом може статися, що вже вони будуть вимушені братися за зброю і опиняться в такій ситуації, як багато українських студентів, що віддають своє здоров'я та життя, обороняючи Україну, а так насправді усю Європу, – пише Андрій Олійник. – Усі спроби загравання з „рускім міром" можуть принести смерть на нашу територію і загрожують нашій національній безпеці».

За коментарем до організаторів виступів гурту в Польщі, агенції «Winiary Bookings», звернулися журналісти порталу uainkrakow.pl, і виявилося, що російський гурт для них достатньо антивоєнний, аби концертувати тут. Їхня відповідь звучала наступним чином: «Те, що роблять ці люди (ті, що протестують – прим. ред.), важко назвати активізмом. Це поширення неправдивої інформації та слабка спроба скасувати виступ, яка швидше діє на шкоду біженцям з України. Нам дуже прикро, що такі люди піаряться на своїй національності. Хочемо зазначити, що наша агенція з початку війни допомогла і буде допомагати Україні. Ми також запрошуємо українських митців до Польщі. Наша позиція в тому, що ми не ділимо людей і не судимо їх за країною походження, а лише за тим, які вони люди. Бойкотування артистів через те, що вони з росії – це ксенофобія, яку ми не підтримуємо».

«Вирішуй в своїй країні, не в моїй»

Зрештою, концерт таки відмінили. На фейсбук-сторінці краківського клубу Studio з'явилося повідомлення, що концерт скасовано. Це викликало сильне обурення – якщо подивитися більше сотні коментарів під тим постом, то всі вони дуже схожі:

«Я не розумію, чого іноземці ставлять умови в моїй країні і керують тут. Забагато цього».

«Видно, що інші національності мають більше чого сказати, ніж поляки. У власній країні на додачу».

«Тотальне непорозуміння, аби якась там диктувала, хто має грати в Польщі, а хто ні».

«В Польщі українські діячі можуть заблокувати концерт! Як сильно я підтримую Україну у конфлікті з росією, так сильно мені не подобається це втручання приїжджих в події в нашій країні».

Чи це реальні люди, чи можливо, російські боти, котрі, як вже не раз бувало, роздмухують польсько-українські конфлікти? Серед них є люди, що пишуть англійською, польською, українською.

На фейсбук-сторінці гурту ми також запитали: чи перераховує група гроші на Збройні сили України, як це роблять багато концертуючих в Польщі музичних гуртів – відповіді не отримали, але зібрали кілька порад від коментаторів не відкривати рота в Польщі:

«Навіщо ви змушуєте когось повідомляти про передачу частини своїх грошей від роботи на українську армію? Як хочете, то жертвуйте свої зароблені гроші, а не змушуйте когось публічно віддавати свої. Заклик українських активістів скасувати концерт означає, що можна бути ідіотом незалежно від національності».

«Я також кажу вам приймати свої власні рішення в своїй країні, а не в моїй».

На чиєму ти боці?

Розвиток отримала і ситуація серед протестуючих українців у Кракові. Одна з дівчат, що спочатку виступала проти Litlle Big, поїхала в Прагу та зустрілася з музикантами після концерту – і змінила свою думку.

Як зазначає портал uainkrakow.pl, Ольга Кравчук коментує це так: «Ми хотіли скасувати концерт, бо думали, що кошти підуть в росію. Я не знала всієї інформації про їхню творчість, а їхня помилка, що вони ніде не сказали, що це антивоєнний тур. (...) Я вважаю, що російські гурти, в яких є лейбли в росії і які платять там податок, – не повинні виступати в Європі. Але якщо це антивоєнний тур, як от у Little Big (хоча вони й ніде не написали про це), проте кошти йдуть в США чи іншу країну, то можемо їх не скасовувати».

За словами дівчини, вони спілкувалися біля 7 годин, російські музиканти доводили їй, що втратили всі гроші, що не платять податки в росії, що в Америці приймають в себе вдома українців, що їхня позиція виразно антипутінська. Після цього Ольга Кравчук виклала в себе в інстаграмі фото з Прусікіним і Таюрською. Це обурило як протестуючих українців, так і поляків-коментаторів, які вказували, що ті, хто забороняє їм ходити на концерти групи, самі ж туди їздять.

Однак її колега не змінила думку. «Я проти популяризації російської культури, – вважає Катерина Челядіна. – Поки в Україні триває війна я виступаю проти заробляння ними коштів в Європі та загалом виступів. Вони нам не допомагають, ми не друзі. І не важливо чи йдуть гроші на росію, чи ні – це все ще представники російського світу. Російську душу не змінить ані виїзд з росії, ані зміна громадянства. Згадайте, скільки росіян отримали український паспорт. В результаті у нас купа колаборантів і зрадників. Що до концертів виконавців, які роблять благодійні тури, я не буду їх скасовувати, але знов таки, популяризувати не збираюся. Що стосується Little Big, то в жодному з інтерв'ю не було сказано, що це антивоєнний тур (можете перевірити)».

***

Скасований у Кракові концерт було перенесено до Катовиць, і з краківськими білетами можна було відвідати виступ групи там – про це написав Little Big на своїй фейсбук-сторінці. Через якийсь час, однак, і цей концерт було відмінено. Гурт повідомив, що поверне гроші за квитки та зазначив: «На жаль, через політичний тиск концерт у Катовицях скасовано. Але незалежно від того, як ви ставитесь до Little Big, ми будемо підтримувати народ України та продовжуватимемо засуджувати війну путіна, яка зараз торкнулася і Польщі».

Про протести у Варшаві проти виступу гурту в клубі Progresja не заявляла жодна організація, зокрема, не було повідомлень від групи «Євромайдан Варшава», активістів Євгена Клімакіна чи Наталі Панченко, які вже довгий час організовують акції протесту в столиці, зокрема, біля посольства росії. Концерт Little Big у Варшаві відбувся. ■

Тетяна ДАНЮЧЕНКО
Фото з інстаграму Ольги Кравчук

eprasa.pl 37517da6bc

КУЛЬТУРА

Розмова з відомим українським художником, колишнім в'язнем катівень «ДНР» Сергієм Захаровим

«Ми не зупиняємось і не зупинимось»

Сергій Захаров народився 1967 року в Донецьку. Закінчив Донецьке художнє училище та Слов'янський інститут бізнесу і права. Навчався в Макіївському інженерно-будівничому інституті на факультеті архітектури.

2014 року в Донецьку створив «Myrzilka Art Group». Розміщував на вулицях окупованого міста стрітарткарикатури, які висміювали лідерів бойовиків «ДНР»: Ігоря Стрєлкова, який цілиться собі в скроню, гротескового «Моторолу» поруч із набагато вищою від нього дружиною, а також Шарикова у військовій формі з прапором «Новоросії», скелета з зображенням збитого малайзійського «Боїнга» в руках. Будучи заарештованим за цю діяльність, провів понад півтора місяці в катівнях сепаратистів, де пройшов через тортури, побиття та інсценування розстрілу. Спогади про ті події Сергій відобразив в графічному романі «Діра». Ось фрагмент із нього:

«Цівка пістолета, спрямована прямо в лоб, – не найприємніша річ. Особливо коли палець на курку тримає не зовсім нормальна людина, яка перебуває до того ж під впливом алкоголю. Я читав, що в таких ситуаціях у людей за секунду все життя пролітає перед очима. В мене такого не було. Я дивився в цівку пістолета і думав, що якщо буде постріл, то мої мізки забруднять усю стіну, що була відразу за мною. Негарно якось. Неестетично».

Після звільнення Захаров переїхав до Києва. Співпрацював з Донецьким фондом мистецтв «Ізоляція» та Платформою культурних ініціатив. Балотувався на пост мера Маріуполя, був зареєстрованим як один з кандидатів під час виборів восени 2015 року. Регулярно проводить презентації та лекції про роль мистецтва в антитоталітарному опорі.

У 2016 році став співорганізатором мистецької групи «Укрмакровсесвіт». Є консулом (у вигнанні) артреспубліки «Ужупіс» (Литва). Живе і працює у Києві.

Наша розмова відбулася в київській мистецькій галереї «Дукат», де проходить персональна виставка Сергія: полотна різних років, на яких змальоване сучасне міське життя, часто з елементами чорного чи сюрреалістичного гумору.

– Як ви стали художником?

– Народився з цим. У дитячому садку ми з братом були найкращими художниками. Ну й далі пішло. Жодного шансу на іншу професію. Правда, пів життя займався виживанням, не заробляв мистецтвом. Але коли переїхав до Києва, займаюсь уже тільки мистецтвом (посміхається) і дивуюсь, як на це можна прожити.

– Свій перший вдалий малюнок пам'ятаєте?

– Пам'ятаю, в дитячій студії отримав похвалу. Шматок хліба намалював. Використовував різні кольори. Вже не зовсім дитячий рівень. Таке, дрібниці.

– Тепер щодо дорослих малюнків і вчинків. Ваш мистецький опір окупантам у Донецьку і подальше ув'язнення добре відомі. Мене завжди цікавило: як ви наважилися на ці акції? Адже ясно було, до чого все йде.

– От тому що було ясно, тому й наважився. Явно потрібно було щось робити.

– Ви усвідомлювали, чим це може обернутися?

– Та звісно. Коли я свою першу роботу прикручував, у мене руки тремтіли. Було доволі страшно. Тим паче, що робив це навпроти готелю, де жили бойовики. А потім, коли з'являється досвід, уже спокійно це робиш. Насправді я вивісив дуже мало робіт.

– Чому ви обрали саме такий жанр?

– Людині не потрібно спеціально шукати стріт-арт. Він уже на вулиці, і реагуй як хочеш. А по техніці – нема часу робити трафарети, тому готував малюнки на фанері. І розмістити це – пару хвилин. Диктувалося умовами.

– Як їм вдалося вас вирахувати?

– Я помилявся, вважаючи, що мене особливо не шукатимуть. Тут війна, все гримить, хто там на художника полюватиме? Проте це було для них важливо. Правда, я мав проколи по безпеці. Я тоді це робив під псевдо «Група Мурзилки», в соцмережах мав сторінку й пошта була прив'язана. Перше інтерв'ю дав онлайн французькому виданню, а потім пише журналіст з телеканалу «Дождь»: «Я в Донецьку, давай зустрінемось». Тоді ж іще вважалося, що існують «хорошиє русскіє».

Я організував справжню шпигуноманію: «Під'їде до тебе таксі і привезе на місце зустрічі». Взяв у знайомого таксиста машину, під видом таксиста вивіз його на пустир: «Це я». І наступного дня мене забрали. Може, через те, що я зі свого телефона його набрав, і мене знайшли за номером. А може, той журналіст і здав. Чорт його знає.

– За ці півтора місяця ув'язнення що було найгіршим?

– Те, що ти не належиш собі жодним чином. Не керуєш реальністю. За тебе хтось щось вирішує. Навіть коли я наприкінці був у більш-менш комфортних умовах, все одно не міг відчувати себе собою.

– Як вас змінив цей досвід?

– Зараз цей досвід, думаю, в більшості. Я усвідомлював нерозуміння з боку тих, з ким спілкувався в Києві, бо то було щось далеке й локальне. Зараз усі це на своїй шкурі відчули. Певні речі, які вважались базовими, виявилися під загрозою: дім, особистий простір. Кілька днів тому якраз прилетіло в Донецьку на мою вулицю, посікло вибухом фасад будинку, де я виріс.

– І які емоції?

– Жодних. Сталося й сталося. Уже таке відсторонене ставлення.

– Ви взагалі ще відчуваєте Донецьк своїм містом?

– Ну, звісно, але коли вже воно настільки спаплюжене... Думаю, ті, хто виїхав і багато років там не живе, мають єдине бажання в разі повернення: зазирнути в очі сусідам чи знайомим, які перейшли на той бік. Помста якась...

– Там на Україну хоч хтось зараз чекає?

– Мабуть, є люди, які критично ставляться до того, що там діється, але це меншість. Уже скільки років минуло... А значній частині неважливо, під чиїм прапором жити – аби якісь стерпні побутові умови. Завтра прийде Україна з мінімальним рівнем комфорту – окей.

– А що робити з тими людьми, хто переконано за росію?

– Це вже їхня справа. Не наша. Хто хотів і міг – той виїхав. І от ще яка недобра іронія: під Києвом, якраз у Ірпіні та в Бучі цілі житлові комплекси – приїжджаєш, дивишся, а номери донецькі. Вся «діаспора» туди виїхала. Почали нове життя, а тут – знову те ж саме.

– Чому все ж таки в Донецьку таке зросійщення?

– Географічно та історично туди завозилось багато людей, етнічно не українців. Але Україна там була завжди. З дитинства пам'ятаю: села україномовні. Маю навіть особисту історію. Мої дідусь і бабуся жили в селі на Донеччині, розмовляли українською, були успішними ґаздами, мали землю, велику хату. Прийшла радянська влада, забрала все. Вони подалися з дітьми до Донецька. І вже моя мама й сестри розмовляли російською. Здається, батьки мали б виховувати ненависть до радянщини. Але якби вони це робили, то наразили б дітей на небезпеку. Ось так пристосовувались. До речі, коли почався повномасштабний наступ, мене знайшов у месенджері двоюрідний брат. Наче з нашої родини, але за «рускій мір» і все таке. Я йому кажу: «Просто згадай історію своєї родини, як усе відбувалось». Не доходить. Тож якщо вони цим інфіковані, то тут уже не допоможеш.

– А ви українською з дитинства говорите?

– Ні, третій рік.

– Третій рік? У вас непогано виходить.

– Та за такий час можна вже навчитися *(сміється)*. Сни навіть бачу українською – ось який рівень.

– Що це за історія з висуванням у мери Маріуполя?

– Це була не моя ініціатива. Коли я співпрацював з «Ізоляцією», така ідея виникла: давайте зробимо як у Норвегії, висунемо у мери альтернативну, не провладну людину. Радше мистецький проєкт, ніж політичний. Добре розважились.

– Якщо говорити про ваші полотна на виставці в «Дукаті» – це візії з міського життя, інколи доволі незвичні. Сучасне українське місто вас надихає?

– Місто – це такий організм: ми його годуємо, а він уже керує нами. Хоча зараз те, як ця урбаністика впливає на людей, не дуже актуально.

– Але який це вплив?

– Йдемо з моєю дружиною, бачимо слоників з пластикових пляшок і лебедів із шин. Вона і каже: «Подивись, як це гарно!» Я відповідаю: «Це капець». Якщо виховувати маленьких людей у цьому візуальному просторі, то вийде ще одне покоління з дещо травмованою психікою. Бо в інших країнах діти довкола бачать інше і тому в них інакший погляд на світ.

– Так усе кепсько в наших мікрорайонах?

– Є приклади доволі вдалих рішень міського простору. На Троєщині (район столиці – прим. авт.) є фонтани і скульптурні композиції, класні пластичні бетонні штуки. Але вони занедбані, а поруч сучасний парк, роблять щось красиве. А поруч старе красиве руйнується.

– Мистецтво має кидати виклик чи розважати? Чи саме питання неправильне?

– Питання правильне, просто ми зараз у таких критичних умовах, що нас скидає до базових налаштувань: чи буде вода, чи буде світло, а мистецтво – це ж форма над цим базисом. Але саме цей надлишок нас і робить людьми. Навіть цікаво, наскільки я протримаюсь у такому режимі, чи працюватиму. Бо такі умови не дають можливості займатись цим спокійно. Якщо ми, люди мистецтва, якось витримаємо, це буде відчутним внеском у загальну перемогу. Хоча в нас уже і так є прошивка, певна тяга до свободи. І вона теж підживлюється мистецтвом.

– Ну ось власне дилема митця в такий час: просто вижити чи щось таки повідомляти світові?

– Все ж таки не зупинятися. Поки я бачу, що ми не зупиняємось і не зупинимось. Мистецтво в будь-якому режимі буде.

– Зважаючи на ваш досвід стрітхудожника, якої ви думки про те, що зробив у нас Бенксі?

– Це дуже круто, що з'являється кумир і щось робить. Але все одно це трошки не про справжнє. Це наче як співачка чи голлівудська зірка приїхала і всі: «У, круто».

– Ну так круто же.

– Стріт-арт – це в суті своїй мистецтво радикальне, протестне. Якщо, наприклад, я не кажу навіть у кремлі – от хоча б у Берліні на стіні посольства росії, яке зараз огороджене як звіринець, з'явилось би подібне графіті про Україну, то це було би куди потужніше. Тут, на київських вулицях – ну, ок, підтримка, спасибі. Але зовсім не відповідає легенді, що Бенксі – це отакий екстреміст від мистецтва.

– Чим ви займаєтесь зараз?

– Роблю дві живописні серії. Одна – портрети друзів, які в Києві в цей час перебувають. Друга – «Венери» – жінки, красиві, але понівечені війною. Це відсилка до Венери Мілоської: вона, хоча й без рук, вважається еталоном краси. Малюю по місяцях, як календар, починаючи з лютого, сьогодні буде модель, яка закриває листопад. На наступний місяць потрібна нова модель. Особливих проблем нема, люди відгукуються і готові позувати. ■

Дмитро ДЕСЯТЕРИК

Фото з архіву героя статті

eprasa.pl 37517da6bc

ДО УВАГИ БАТЬКІВ!

Надсилайте нам фотографії ваших дітей, які народилися в 2022 році.

Для того, щоб вони з'явилися у святковому номері нашої газети, чекаємо на знімки до 18 грудня на електронну адресу редакції: redakcja@nasze-slowo.pl.

Просимо зазначати ім'я, прізвище, вагу, зріст, а також місцевість – бажано українською мовою. Чекайте відповіді на свій лист. Якщо відповіді немає, значить, редакція не отримала фото.

В такому разі просимо надіслати мейл ще раз або телефонувати нам: +48 (22) 677-88-10.

Редакція «Наше слово»

Związek Ukraińców w Polsce w 2022 r. realizuje następujące zadania dofinansowane ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji:

1. Działalność bieżąca Związku Ukraińców w Polsce w 2022 r.
2. Działalność Ośrodków Kultury Ukraińskiej w 2022 r.
3. Wydawanie tygodnika Nasze Słowo w 2022 r.
4. Chóry i Zespoły Artystyczne
5. Dziecięce Festiwale i Konkursy
6. Program edukacji dzieci i młodzieży
7. Wydawanie rocznika Almanach Ukraiński 2023
8. Spotkania na pograniczu
9. Jubileusz 50-lecia Chóru „Żurawli" i ZPiT „Osławiany"
10. Ogólnopolskie obchody 75. Rocznicy akcji „Wisła"
11. 46. JarmaRock FEST

Об'єднання українців у Польщі у 2022 р. реалізує проєкти, дофінансовані дотацією міністра внутрішніх справ і адміністрації:

1. Поточна діяльність ОУП у 2022 р.
2. Діяльність Осередків української культури у 2022 р.
3. Видавання тижневика «Наше слово» у 2022 р.
4. Діяльність хорів та художніх колективів.
5. Дитячі фестивалі та конкурси.
6. Програма освітніх заходів для дітей та молоді.
7. Видання річника «Український альманах-2023».
8. Зустрічі на прикордонні.
9. Ювілей 50-ліття хору «Журавлі» та АПіТ «Ослав'яни».
10. Загальнопольські заходи 75-річчя операції «Вісла».
11. 46-й ЯрмарРОК ФЕСТ.

Відійшли...

Засмучена Білобірщина, засмучені і ми з освітянською братією та громадськими діячами.
29 листопада залишила нас, подавшись до Царства Небесного,

бл. пам. ІРИНА ДРОЗД

заслужена вчителька, довголітня директорка Шевченкових шкіл – як початкової, так і середньої в Білому Борі.
Пані Ірина відома теж як громадська діячка у структурах ОУП, Українському вчительському товаристві,
а також у місцевому самоврядуванні. Її неабияка відданість праці завжди поєднувалася з духовним життям.
Була ревною парафіянкою і хористкою церковного хору. Бракуватиме нам Її як благородного зразка працьовитої людини і педагогині на благо громади та України. У нашій пам'яті Вона залишиться назавжди.

Сім'ї нашої Ірини, що у жалобі, доні і синові з родинами, а також усім близьким, складаємо наші щирі співчуття.

Об'єднання українців у Польщі та редакція «Нашого слова»

З великим сумом сприйняли ми звістку, що після важкої недуги 29 листопада 2022 року відійшла у вічність

бл. п. Ірина Дрозд з роду Головід

Незмінна директорка Комплексу українських шкіл ім. Тараса Шевченка у Білому Борі,
голова Українського вчительського товариства у Польщі, активна членкиня Греко-католицької церкви.
В 1970 році влаштувалася на посаду вчителя в початковій школі, а вже з 1974 року керувала цією школою аж до 1999 року. Була також першою директоркою Загальноосвітнього ліцею №1 ім. Т. Шевченка у Білому Борі, утвореного у 1990 році на базі початкової школи.
Нагороджена Золотим Хрестом Заслуги і численними почесними відзнаками.
Померла справжня українська патріотка, активна діячка української громади в Польщі, знаменита директорка, вчителька та енергійна, відважна особа, завжди готова захищати українську молодь та її право на розвиток, освіту, культуру, ідентичність.
Виплекала патріотичний дух у багатьох поколіннях вихованців білобірської школи.
Вічна Їй пам'ять!

Висловлюємо глибокі співчуття доньці Анні, сину Андрію, онукам та усій родині Померлої.

Управа відділу в Кошаліні та Управа гуртка ОУП в Кошаліні

Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Львівської політехніки
висловлює глибокий жаль та щире співчуття рідним, близьким та колегам
з приводу непоправної втрати – відходу до вічності

† Ірини Дрозд

Усе своє життя пані Ірина присвятила педагогічній діяльності, викладала географію,
очолювала українські школи та ліцей у Білому Борі, організовувала україномовні табори, працювала головою Українського вчительського товариства у Польщі та щиро вболівала за українську освіту в Польщі.
Педагоги в Україні цінують значний вклад Ірини Дрозд у справу плекання української молоді у Польщі
та формування її української ідентичності, що посприяло зміцненню українсько-польських стосунків.
Вічная пам'ять великій патріотці України!

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, **sekretarz –** Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy –** Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), **redaktor stylistyczny –** Valeriia Kirikova, **redaktor techniczny –** Olga Michaluk, **prenumerata, reklama –** Łesia Korostatewycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa,
tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),

E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl

Internet: http://ukraincy.org.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Słowo"
Druk: Drukarnia „Efekt". **Nakład** 2300 egz.
Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa
Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:
47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:
IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:
IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

ISSN 027-8254
50
9 770027 825221

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.
Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.
Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.
Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.
„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u,
w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:
Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie
www.prenumerata.ruch.com.pl
Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl
lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH" pod numerami: 22 693 70 00
lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7^{00} – 17^{00}.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 37517da6bc